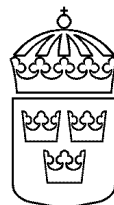

Redogörelse till riksdagen
1996/97:RB1
Fullmäktiges i Riksbanken
förvaltningsberättelse för år 1996

Redog.
1996/97:RB1

Enligt 48 § lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank avger fullmäktige i Riksbanken härvid fogade redovisning av Riksbankens verksamhet under 1996 jämte förslag till disposition av Riksbankens resultat.

Vissa beslut, som fullmäktige fattat under året, redovisas i berättelsen.

Fullmäktige hemställer

- att riksdagen fastställer Riksbankens i förvaltningsberättelsen återgivna balans- och resultaträkningar för år 1996 och
- att riksdagen beslutar att av Riksbankens resultat efter avsättning till resultatutjämningsfonden, 14 056 miljoner kronor, ska
 - a) 5 956 miljoner kronor överföras till dispositionsfonden och
 - b) 8 100 miljoner kronor levereras in till statsverket.

Stockholm den 13 februari 1997

På fullmäktiges vägnar:

BENGT WESTERBERG

/Kerstin Alm

I beslutet har deltagit Bengt Westerberg (ordf.), Urban Bäckström, Birgitta Johansson, Johan Gernandt, Bengt K.Å. Johansson, Ingegerd Troedsson, Inge Carlsson och Carin Lundberg.

Föredragande har varit Urban Bäckström.

Inledning.....	3
Penning- och valutapolitiken 1996	4
Betalningsväsendet	18
Europeiskt ekonomiskt samarbete inom EU	27
Övrigt.....	36
Förvaltningsåtgärder	36
Internationellt finansiellt samarbete.....	39
Finansiell statistik	42
Riksbankens bokslut	45
Förslag till disposition av Riksbankens resultat för år 1996	65
 Bilaga 1: Penning- och valutapolitiskt kalendarium 1996	67
Bilaga 2: Riksbankens pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne	71
Bilaga 3: Organisationsplan för Sveriges riksbank.....	73

Inledning

Enligt 9 kap. 12 § regeringsformen är Riksbanken rikets centralbank med ansvar för valuta- och kreditpolitik. Banken ska också främja ett säkert och effektivt betalningsväsende.

Riksbanken är en myndighet under riksdagen. Riksbanken förvaltas av åtta fullmäktige; sju väljs av riksdagen och en, som är Riksbankens chef, väljs av de övriga fullmäktige. De sju riksdagsvalda fullmäktige väljer inom sig ordförande.

Enligt 9 kap. 13 § regeringsformen har endast Riksbanken rätt att ge ut sedlar och mynt. Utformningen av de sedlar och mynt som Riksbanken ger ut bestäms av Riksbanken enligt lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank (riksbankslagen).

Riksbankslagen innehåller även grundläggande bestämmelser om Riksbanken och dess verksamhet. Riksbankens huvudsakliga uppgifter är att:

- svara för landets försörjning med sedlar och mynt,
- följa utvecklingen på penning- och valutamarknaderna,
- vidta erforderliga penning- och valutapolitiska åtgärder,
- förvalta guld- och valutareserven samt
- fungera som bankernas bank.

Vid utgången av 1996 bedrev Riksbanken verksamhet vid huvudkontoret i Stockholm. Betalningsmedelsförsörjningen bedrevs vid tolv riksbankskontor, varav ett i Stockholm, samt vid sju depåer.

Under 1996 hade fullmäktige i Riksbanken följande sammansättning:

Ordinarie ledamöter

Kjell-Olof Feldt, ordförande, Bengt Westerberg, vice ordförande, Urban Bäckström, riksbankschef, Birgitta Johansson, Johan Gernandt, Bengt K.Å. Johansson, Kristina Persson (t.o.m. den 1 februari 1996), Berit Löfstedt

Suppleanter

Inge Carlsson, Lisbeth Staaf-Igelström (t.o.m. den 10 juli 1996), Sinikka Bohlin (fr.o.m. den 25 september 1996), Stephan Tolstoy, Lars Hedfors, Carin Lundberg, Peter Egardt, Agne Hansson samt vice riksbankscheferna Stefan Ingves och Lars Heikensten.

Penning- och valutapolitiken 1996

Målet för penningpolitiken är prisstabilitet. I januari 1993 preciserade riksbanksfullmäktige detta mål på följande sätt: "förändringen i konsumentprisindex ska begränsas till 2 procent, med en tolerans om ± 1 procentenhet". Detta inflationsmål ska utvärderas i ett årligt perspektiv.

Både svensk och internationell erfarenhet visar att prisstabilitet skapar gynnsamma förutsättningar för tillväxt och sysselsättning. Hög inflation snedvrider prissystemet, vilket leder till en ineffektiv fördelning av ekonomins resurser och därmed till lägre tillväxt. Prisstabilitet reducerar samtidigt risken för instabilitet i det finansiella systemet och bidrar till att skapa förutsättningar för en stabil allmän ekonomisk utveckling.

Inflationen lägre än målet

Inflationstakten stannade vid i genomsnitt 0,7 procent 1996 efter att ha uppgått till 2,9 procent 1995 och 2,4 procent 1994. Utfallet 1996 blev lägre än målet på 2 procent och hamnade även under toleransintervallets nedre gräns på 1

procent. I huvudsak berodde det på räntenedgången och lägre importpriser.

1996/97:RB1

Penningpolitikens påverkan på prisutvecklingen via efterfrågan i ekonomin sker med betydande fördröjning. Det tar normalt mellan ett och två år innan penningpolitiska beslut får full effekt. Konsumentpriserna påverkas också direkt av förändringar i t.ex. ränteläget och växelkursen. Dessa effekter, som till betydande del är av engångskaraktär, reducerade 1996 konsumentpriserna med ca 1,0 procentenhet.

Under normala omständigheter ger toleransintervallet kring Riksbankens inflationsmål tillräckligt utrymme för tillfälliga effekter av detta slag. Under 1996 blev detta inte fallet eftersom både kronans förstärkning och räntenedgången var mycket stor. Prisutvecklingen exklusive effekterna av räntekostnaderna och importprisutvecklingen – inhemskt genererad inflation – föll under loppet av 1996 och uppgick i december till 1,5 procent. Årsgenomsnittet uppgick 1996 till 2,0 procent, dvs. detta mått på den underliggande prisutvecklingen låg således i linje med Riksbankens inflationsmål.

Den inhemskt genererade prisutvecklingen var dock under 1996 något lägre än under 1995. Detta kan delvis förklaras av ett fortsatt lågt kapacitetsutnyttjande i ekonomin som helhet. Det finns därutöver vissa tecken på mera permanenta förändringar i prisbildningen, som tyder på en reducerad inflationsbenägenhet i den svenska ekonomin. Detta kan ha samband med ett ökat konkurrenstryck till följd av EU-medlemskapet och genomförda avregleringar. En ökad prismedvetenhet hos konsumenterna kan också ha bidragit då prisförändringar blir tydligare vid en lägre inflationstakt. Inflationsförväntningarna i ekonomin föll också påtagligt under 1996, det gällde i synnerhet industrin.

Större öppenhet

Riksbanken publicerar sedan 1993 inflationsrapporter. Detta är ett av flera inslag i en process mot större öppenhet vad avser penningpolitiken. Under 1996 fortsatte Riksbanken i denna riktning genom att i inflationsrapporterna mera utförligt redovisa bedömningen av den framtida inflationen och konsekvenserna därav för penningpolitiken.

En större öppenhet bidrar till förståelse i samhället för vad penningpolitiken kan respektive inte kan uppnå, och vad som är möjligt att uppnå på kort respektive lång sikt.

Med tanke på den självständighet som lagstiftningen ger Riksbanken är det viktigt att medborgarna har goda möjligheter att förstå hur Riksbanken arbetar. Genom en öppen och tydlig politik ökar medborgarnas möjligheter till detta.

Öppenhet och tydlighet är också naturliga förutsättningar för att en marknadskonform penningpolitik ska kunna fungera på ett smidigt sätt. I linje med detta har Riksbanken velat göra sin analys- och tankesamtydlig för marknadens aktörer. Riksbanken gav därför under större delen av 1996 signaler om sina intentioner för reporäntan. Marknadsaktörerna förefaller ha uppfattat dessa signaler och förändrat sin bild av hur mycket reporäntan skulle kunna sänkas i ungefär samma takt som Riksbanken. Som ett exempel på detta kan nämnas att marknadens aktörer i slutet av april, att döma av deras förväntningar om dagslåneräntans utveckling, räknade med en sänkning av reporäntan till drygt 6 procent (se diagram 2). Detta överensstämde relativt väl med Riksbankens bild vid denna tidpunkt.

Dämpad tillväxt

Tillväxten i den svenska ekonomin stannade 1996 vid uppskattningsvis mellan 1 och 1,5 procent. Konjunkturavmattningen, som inleddes under andra halvåret 1995, blev kortvarig. Redan under andra kvartalet 1996 skedde en viss, om än dämpad uppgång. En något snabbare ökning i den privata konsumtionen än under 1995 tillsammans med en fortsatt god exportutveckling stimulerade ekonomin. Tillväxten begränsades dock av en betydande lageravveckling och av en nedgång i den offentliga konsumtionen. Bruttoinvesteringarna fortsatte att öka för tredje året i rad. Ur ett strukturellt perspektiv måste tyngdpunkten i tillväxten på investeringar och export beskrivas som gynnsam.

Trots uppgången i ekonomin blev sysselsättningsutvecklingen svag och den öppna arbetslösheten steg från i genomsnitt 7,7 procent 1995 till 8,0 procent 1996. Inklusive personer i arbetsmarknadspolitiska åtgärder uppgick arbetslösheten till 12,2 procent 1996. Antalet arbetslösa och personer i olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder ökade med drygt

Den offentliga sektorns finanser förbättrades i snabb takt under 1996. Underskottet i den offentliga sektorns finansiella sparande mer än halverades jämfört med 1995 och Riksbanken räknar med att underskottet stannade vid ca 50 miljarder kronor för hela 1996. Som andel av BNP motsvarar detta ca 3,0 procent. Ett ökat förtroende för finans- och penningpolitiken tillsammans med en gynnsam utveckling på de internationella finansmarknaderna bidrog till en stabilisering av kronans kurs och till kraftigt fallande långa räntor. Detta gynnade också statsfinanserna.

Den fortsatt starka ökningen i exportvolymen och en svag om än växande inhemsk efterfrågan ledde till att överskottet i handelsbalansen ökade. Därmed steg även överskottet i bytesbalansen. För tolv månadersperioden till och med november 1996 uppgick överskottet till 49,3 miljarder kronor, vilket motsvarar ca 2,6 procent av BNP. Överskottet 1996 lär därmed bli det största som noterats i Sverige under efterkrigstiden och som andel av BNP jämförbart med de överskott som noterades i Tyskland och Japan på 1980-talet.

Överskotten i bytesbalansen får effekter på Sveriges utlandsskuld – sparandeöverskotten resulterar i amorteringar. Utlandsskulden nådde sin högsta nivå 1994, då andelen motsvarade 46 procent av BNP. Preliminära kalkyler tyder på att andelen, vid utgången av 1996, fallit till motsvarande ca 41 procent av BNP.¹ Det viktigaste skälet till att utlandsskulden inte minskat snabbare – trots stora överskott i bytesbalansen – är den starka kursuppgång som skett på den svenska börsen. Den värdestegring som detta medför får till följd att skulden till utlänningar som äger svenska aktier ökar.

Internationell utveckling

Den internationella utvecklingen präglades under 1996 av en försiktigt uppåtgående konjunktur och av en markant ökad konvergens framförallt vad avsåg prisutvecklingen. Tillväxten i USA var god, medan den var mera dämpad i EU-området. För OECD-området beräknas tillväxten ha uppgått till ca 2,4 procent, vilket är ungefär en halv procentenhet högre än 1995. Inflationstakten reducerades under 1996 för åtskilliga OECD-länder som tidigare haft hög inflation. Genomsnittligt föll inflationstakten i OECD-området 1996 till

Ett annat inslag i den internationella bilden 1996 var genomförda och aviserade förstärkningar av finanspolitiken i syfte att reducera budgetunderskott. Inom EU-området skedde detta bl.a. mot bakgrund av de krav som uppställts från och med 1997 för medlemskap i den Ekonomiska och monetära unionen.

I genomsnitt uppgick den offentliga sektorns underskott inom EU till ca 4,4 procent av BNP 1996, vilket innebar att budgetunderskottet minskade med motsvarande 0,6 procentenheter av BNP jämfört med 1995. Ett fåtal länder med stora underskott genomförde i flera fall omfattande åtgärder trots en svag ekonomisk utveckling. En reduktion skedde också i USA, men med underskott på en väsentligt lägre nivå. I Japan ökade underskottet till i nivå med genomsnittet för EU-länderna.

Förstärkningen av finanspolitiken samt en gynnsam inflationsutveckling gjorde det möjligt för centralbankerna i många länder att sänka styrräntorna. Denna tendens var tydligast i Europa, där räntorna i flera länder sänktes till en lägre nivå än på mer än ett decennium. I USA sänkte Federal Reserve sina styrräntor i början av året och bibehöll dem därefter oförändrade. De långfristiga räntorna steg under början av 1996 i många länder. I USA fortsatte denna uppgång också under andra kvartalet, utan någon motsvarande uppgång för europeiska räntor. Under andra halvåret 1996 föll nivåerna på de långfristiga räntorna tillbaka; särskilt tydligt var detta i europeiska länder med en ambitiös inriktning av finanspolitiken.

Omläggningen av penningpolitiken

Under hösten 1995 apprecierade kronan. Samtidigt föll den förväntade inflationen. I denna mening ökade förtroendet för den ekonomiska politiken. Emellertid räknade Riksbanken vid denna tidpunkt inte med att inflationsmålet skulle kunna uppnås och därmed fanns det ännu inte skäl att lägga om politiken.

Kring årsskiftet 1995/96 skedde dock en gradvis omprövning av Riksbankens inflationsbedömning. Inflationsprognosen i Riksbankens huvudscenario reviderades ned. Både den

internationella och den inhemska efterfrågan hade försvagats. Tillsammans med den starkare kronan förväntades detta bidra till ett minskat inflationstryck i ekonomin. Samtidigt föreföll risken för en svagare ekonomisk utveckling med ännu lägre inflation att öka.

Denna bedömning resulterade i att reporäntan den 9 januari 1996 sänktes med 25 räntepunkter. Marknadsreaktionen på sänkningen av reporäntan var positiv. Växelkursen stärktes och räntan på långfristiga obligationer föll.

I januari 1996 försvagades åter växelkursen samtidigt som räntan på långfristiga obligationer steg. Detta sammanföll med en internationell ränteuppgång och med att dåvarande finansministern aviserade bl.a. höjda ersättningsnivåer i några av socialförsäkringssystemen. Riksbanken valde dock att gå vidare med ytterligare sänkningar av reporäntan från slutet av januari. Inflationsutsikterna bedömdes inte påverkas mer än marginellt av den tillfälliga januarioron.

Osäkerhet om konjunkturutvecklingen

Under våren och början av sommaren rådde en viss osäkerhet om konjunkturutvecklingen. Bedömningarna av den internationella efterfrågan justerades ned samtidigt som aktiviteten i den svenska ekonomin föreföll utvecklas svagt.

Under sommaren försköts bilden av den internationella konjunkturen något i positiv riktning. Konjunkturinstitutets barometerundersökning i juni indikerade också en viss förstärkning av den svenska industrikonjunkturen. Tillförsikten ökade när Statistiska centralbyrån i början av augusti publicerade beräkningar som visade på en svag, men tilltagande tillväxt i den svenska ekonomin.

Trots osäkerheten om konjunkturutvecklingen ökade förtroendet för den ekonomiska politiken. En viktig orsak till detta var kompletterande finanspolitiska åtgärder. Regeringen föreslog i vårpropositionen ytterligare permanenta budgetförstärkande åtgärder på 8 miljarder kronor i syfte att uppnå balans i statens finanser 1998. Dessa förslag, som inkluderades i regeringens halvårsvisa uppföljning av konvergensprogrammet, visade vilken vikt regeringen och riksdagen lade vid att genomföra saneringen av statsfinanserna och att nå de uppsatta målen om balans 1998.

De sammanlagda åtgärderna för att sanera de offentliga finanserna omfattade därmed för åren 1995-98 totalt 126 miljarder kronor (8 procent av BNP), varav 47 procent utgörs av inkomstförstärkningar.

Under våren fortsatte kronan att appreciera samtidigt som de långa räntorna föll. Förstärkningen av kronan och den svaga inhemska efterfrågan resulterade i sin tur i ett dämpat inflationstryck i ekonomin. Detta ökade utrymmet för fortsatta sänkningar av Riksbankens reporänta.

Vid halvårsskiftet hade reporäntan sänkts med 2,8 procentenheter samtidigt som den långa räntan sedan årsskiftet fallit med 0,3 procentenheter. Räntemarginalen mot Tyskland hade minskat till 1,6 procentenheter. Växelkursen apprecierade med 3,2 procent under första halvåret 1996.

Kapacitetsutnyttjandet i ekonomin

Inflationen beror på utbuds- och efterfrågeförhållandena i ekonomin och på inflationsförväntningarna. Produktionsgapet, som ett samlande begrepp för efterfråge- och utbudsförhållandena, är viktigt i Riksbankens analyser. Om efterfrågan överstiger utbudet är ekonomin överhettad. I detta fall betecknas produktionsgapet som positivt och då är risken för att inflationen ökar stor.

Den dämpade ekonomiska aktiviteten och fortsatt stigande investeringar ökade de lediga resurserna i ekonomin 1996. Skillnaden mellan den faktiska produktionen och ekonomins potentiella produktion ökade. Visserligen är osäkerheten betydande vid beräkningar av den potentiella produktionen, men de metoder Riksbanken använder sig av visade att de lediga resurserna ökade.

Risken för att kapacitetsutnyttjandet i ekonomin skulle komma att bli ansträngt under 1997 och 1998 bedömdes under 1996 som liten. Räntesänkningarna under 1996 borde visserligen stimulera tillväxten framöver och påskynda en återhämtning, men det föreföll inte troligt att ekonomin skulle komma att överskrida sin potentiella produktionsförmåga. Därmed bedömdes också risken för en ökning av den inhemskt genererade inflationen under 1997 och 1998 som liten.

Under första halvåret fortsatte inflationsförväntningarna i den svenska ekonomin att falla bland flertalet grupper. Nedgången fortsatte också under andra halvåret. Bland hushåll och industriföretag föll inflationsförväntningarna på ett års sikt till en nivå i underkant på Riksbankens inflationsmål. Bland placerare på obligationsmarknaden låg inflationsförväntningarna på två års sikt under andra halvåret 1996 i paritet med inflationsmålet. På längre sikt låg dessa förväntningar högre, men fortfarande inom toleransgränsen för Riksbankens inflationsmål.

Penningpolitikens utformning under 1996 underlättades av att inflationsförväntningarna reducerades till i linje med inflationsmålet. Det gjorde att bedömningar av tillväxten och resursutnyttjandet kom att få en mer framträdande roll i inflationsanalysen och därför även för penningpolitiken.

Fortsatta räntesänkningar

I Riksbankens inflationsrapport från september konstaterades att avmattningsfasen i svensk ekonomi föreföll ha blivit kortvarig och att tillväxten i ekonomin åter ökade. Trots detta tydde det mesta på att inflationen under 1996 skulle komma att bli lägre än förväntat. Inflationstakten i Sverige, som i början av året uppgått till 2,0 procent, hade fallit till 0,3 procent i augusti. Även om detta delvis var ett resultat av tillfälliga effekter, indikerade utvecklingen att inflationsbenägenheten i ekonomin minskat.

Vidare konstaterades att trovärdigheten för Sverige som ett land med låg inflation var på väg att etableras. För penningpolitiken var detta väsentligt; det bidrog till ett ökat handlingsutrymme. Den genomsnittliga inflationen under de närmaste åren bedömdes i september komma att uppgå till ca 2 procent. Riksbanken bedömde därför att ett utrymme för fortsatta sänkningar av reporäntan återstod och fortsatte under hösten att sänka reporäntan.

Mer expansiva monetära förhållanden

Penningpolitiken får effekter huvudsakligen genom växelkurs- och ränteutvecklingen. Det är den sammanlagda effekten av realräntan och den reala växelkursen – de monetära förhållandena – som är av betydelse för den framtida efterfrågan och inflationen.

Under loppet av 1996 föll den korta realräntan² mycket kraftigt. Vid slutet av året var realräntan nere på 2,0 procent. I genomsnitt uppgick realräntan 1996 till 3,9 procent, medan genomsnittet för 1995 var 6,3 procent. Utgår man från längre realräntor var nedgången mindre om än fortfarande betydande.

Realräntans utveckling stimulerade ekonomin. Utvecklingen av den reala växelkursen verkade i motsatt riktning. Genomsnittet 1996 för den reala växelkursen låg 8 procent högre än 1995, vilket bl.a. innebär att den svenska exportindustrins konkurrenskraft begränsades.

Sammantaget innebar emellertid utvecklingen av växelkursen och ränteläget att de monetära förhållandena förändrades i expansiv riktning under 1996. Den expansiva inriktningen var motiverad utifrån inflationsutsikterna för de närmaste två åren. Den förda penningpolitiken bör stimulera den inhemska efterfrågan och därmed bidra till en balanserad och mer ut hållig ekonomisk tillväxt.

Penningmängd och kreditefterfrågan

I generella termer var utvecklingen av penningmängden och i kreditefterfrågan svag under huvuddelen av 1996. Utvecklingen i M3, som domineras av allmänhetens banktillgodohavande, utgjorde ett undantag från detta. Ökningstakten i M3 steg kraftigt under årets första månader för att därefter stabiliseras på en nivå runt 10 procent. En bidragande faktor till denna ökning var att det finansiella sparandet i den privata sektorn fortsatte att ligga på en hög nivå. Den höga ökningstakten i M3 speglade också att hushållens sparande under 1996 i huvudsak gick till bankinlåning.

Övriga finansiella indikatorer uppvisade en svag utveckling. Exempelvis nettoamorterade den svenska allmänheten sin upplåning i kreditinstituten under huvuddelen av året. Allmänhetens innehav av sedlar och mynt utvecklades också

Mot slutet av året vände denna svaga utveckling i en ökning för vissa kredit- och penningmängdsaggregat. Riksbanken tolkade denna ökning som en indikation på en stigande, men fortfarande dämpad, inhemsk efterfrågan.

Höga löneökningar

Löneökningarna under 1996 var höga. I genomsnitt steg lönerna med knappt 6 procent jämfört med 1995. Med rimliga antaganden om produktivitetsutvecklingen i ekonomin, innebär detta en ökningstakt som är väsentligt snabbare än vad som långsiktigt är förenligt med inflationsmålet. Löneökningarna gör det också svårare att uppnå en förbättring av sysselsättningen. De höga löneökningarna var framför allt ett resultat av höga avtalsmässiga öknings i de förhandlingar som fördes under 1995.

Avtalsrörelsen under 1995 påverkades sannolikt av att vinstläget inom exportindustrin då var gott till följd bl.a. av den svaga kronkursen och av att inflationsförväntningarna vid denna tidpunkt låg väsentligt högre (kring 4 procent).

Utgångspunkten för penningpolitiken var att en gradvis anpassning av löneutvecklingen kommer att ske i takt med att gällande avtal ersätts av nya avtal. Riksbankens bedömning av inflationen de närmaste åren förutsätter således inte en omedelbar anpassning till de långsiktigt önskvärda nivåerna. Ju snabbare denna anpassning sker desto bättre blir emellertid förutsättningarna för att få ned arbetslösheten.

Stabilare växelkurs

Ett av konvergenskraven för EMU avser valutastabilitet. Riksbankens tolkning av detta krav är att det avser valutastabilitet i sig. Om ett lands valuta deltagit i ERM eller ej, bör inte vara avgörande, bl.a. därför att de formella kraven uppställdes under en tid då den normala bandbredden inom ERM var väsentligt smalare än den nuvarande på ± 15 procent. Un-

der 1996 minskade fluktuationerna i den svenska växelkursen markant jämfört med 1995.

1996/97:RB1

Ett svenskt deltagande i ERM var inte aktuellt under 1996. Visserligen skedde en markant förbättring av läget i svensk ekonomi och av tilltron till den ekonomiska politiken under året. Samtidigt stabiliserades växelkursen. Därmed kom det under hösten att bli Riksbankens uppfattning att ett svenskt ERM-medlemskap vore möjligt och skulle kunna tjäna som en allmän bekräftelse på en mer stabilitetsorienterad politik och som ett stöd för den ekonomiska politiken. Avsaknaden av ett brett politiskt stöd för ett ERM-medlemskap gjorde dock att frågan saknade aktualitet.

De interventioner Riksbanken genomförde på valutamarknaden under hösten 1996 var begränsade och syftade till att minska de dagliga kurssvängningarna. Mindre kurssvängningar minskar investerarnas kompensationskrav för växelkursrisk.

Dämpad prisutveckling

Privat konsumtion och industrins produktion utvecklades starkt under tredje kvartalet, vilket bekräftade bilden av en återhämtning i ekonomin. Den gynnsamma utvecklingen av privat konsumtion och export bestod under fjärde kvartalet, men någon ytterligare förstärkning av konjunkturen inträffade inte.

Den mycket dämpade prisutvecklingen fortsatte också under fjärde kvartalet. Förändringen i konsumentprisindex mellan december 1996 och december 1995 uppgick till -0,2 procent, då räntenedgången och andra tillfälliga faktorer resulterade i en svagt fallande prisnivå.

Mer än en halvering av reporäntan

Räntesänkningarna under 1996 fortsatte också i december. För helåret 1996 innebar detta mer än en halvering av reporäntan. Vid årets ingång uppgick reporäntan till 8,91 procent, medan den var 4,10 procent vid årets slut.

Riksbanksfullmäktige beslöt vid sex tillfällen att sänka in- och utlåningsräntan, dvs. räntekorridorerna golv och tak. Detta skedde den 22 februari, 21 mars, 25 april, 20 juni, 15 augusti, 24 oktober och 5 december.

Även långfristiga räntor sjönk betydligt under 1996. Räntan på tioåriga statsobligationer föll från 8,2 procent i januari till 6,9 procent i december, vilket exempelvis innebar väsentligt reducerade upplåningskostnader vid omläggning av bundna villalån. Denna räntenedgång sammanföll inte med generellt fallande internationella räntor, utan var i huvudsak en följd av en minskad ränteskillnad mellan svenska och utländska räntor. Som ett exempel kan nämnas att räntedifferensen mellan tioåriga tyska statsobligationer och motsvarande svenska reducerades från 2,3 procentenheter i januari till 0,9 procentenheter i december.

Kronans kurs apprecierade mellan januari och december 1996 med 1 procent (konkurrensvägt), medan apprecieringen gentemot den tyska marken uppgick till 5 procent.

Goda förutsättningar

Riksbanken har understrukit att inflationsmålet ska utvärderas i ett årligt perspektiv. Bakgrunden till detta är att tillfälliga effekter då ges mindre vikt i utvärderingen av inflationsmålet samtidigt som det årliga perspektivet implicit betonar att det tar tid för penningpolitiken att motverka en oväntad inflationsutveckling.

Under normala omständigheter ska effekterna av osäkerhet och oväntade händelser i inflationsutvecklingen rymmas inom inflationsmålets toleransgränser. Under 1996 blev detta inte fallet. Den genomsnittliga inflationen kom att underskrida inflationsmålets nedre toleransgräns.

Den låga inflationstakten var i huvudsak en följd av att bostadskostnaderna föll. Detta hängde i sin tur samman med räntenedgången som i hög grad berodde på Riksbankens räntesänkningar. Även de direkta priseffekterna från apprecieringen av kronan verkade i samma riktning. Förutsättningarna för båda dessa faktorer var en positiv utveckling av förtroendet för den ekonomiska politiken i kombination med en internationell räntenedgång.

Räntesänkningarna under 1996 bör stimulera tillväxten och påskynda återhämtningen av svensk ekonomi. I 1996 års sista inflationsrapport gjordes ändå bedömningen att det inte förefaller troligt att ekonomin överskrider sin potentiella produktionsförmåga under 1997 och 1998. Förutsättningarna bedömdes därför som goda för att Riksbankens inflationsmål skulle kunna uppfyllas både 1997 och 1998.

Diagram 1. Konsumentprisutvecklingen uppdelad på olika områden

Årlig procentuell förändring

Diagram 2. Reporäntan och marknadens förväntningar om dagslåneräntans utveckling

Procent

Diagram 3. Tillväxten och dess sammansättning

Procent (BNP) respektive procentenheter (övriga variabler)

Diagram 4. Arbetslöshet och vakanser

Säsongrensade data, procent (vänster skala) respektive 1 000-tals personer (höger skala)

Diagram 5. Statens lånebehov; totalt och exklusive räntebetalningar

Akkumulerade tolv månaderstal, miljarder kronor

Diagram 6. Riksbankens styrräntor

Procent

Diagram 7. Räntor och räntedifferens

Dagsnoteringar 19 november 1992-ultimo 1996

Procent respektive procentenheter

Diagram 8. Produktionsgapet med tre olika metoder; Whitaker-Henderson-filtret (WH), Unobserved Component-metoden (UC) och produktionsfunktionsansatsen (PF)

Procent

Diagram 9. Faktisk inflation (KPI) och inflationsförväntningar

Årlig procentuell förändring

Diagram 10. Realränta (tre månader) och real effektiv växelkurs (TCW-vägd)

Procent (vänster skala) respektive index: 18 november 1992=100 (höger skala)

Diagram 11. Penningmängd; M0 och M3

Årlig procentuell förändring

Diagram 12. Räntan på tioåriga statspapper

Procent

¹ Utlandsskuldens andel är beräknad enligt Internationella valutafondens rekommendationer och enligt redovisningspraxis, vilket i allmänhet innebär substans- och ej marknadsvärdering för direktinvesteringar. En marknadsvärdering skulle markant reducera utlandsskuldens andel av BNP på grund av de stora svenska direktinvesteringarna i utlandet.

² Definierad som nominell ränta på tremånaders statsskuldväxlar korrigerad för hushållens inflationsförväntningar

Betalningsväsendet

En av Riksbankens huvuduppgifter är att, med riksbankslagens formulering, "främja ett säkert och effektivt betalningsväsende". I Sverige används två typer av betalningsmedel; sedlar och mynt samt kontotillgodohavanden. De senare svarar för uppskattningsvis 90 à 95 procent av värdet av alla de betalningar som görs i ekonomin. För att hantera kontobaserade betalningar behövs betalningsförmedlare, huvudsakligen banker och clearingorganisationer, och en infrastruktur där betalningsuppdragen kan hanteras och penningflödena kanaliseras. Det är av central betydelse att denna infrastruktur fungerar väl, såväl för den reala ekonomin som för de finansiella marknaderna. Den är också en förutsättning för en effektiv penningpolitik.

Riksbanken fyller den i riksbankslagen angivna målsättningen på i huvudsak tre sätt. Det första är att tillhandahålla s.k. slutliga betalningsmedel. Sådana betalningsmedel är sedlar och mynt samt behållningar på konto i Riksbanken, dvs. tillgodohavanden som inte innefattar någon kreditrisk för innehavaren. Det andra är att Riksbanken svarar för en grundläggande infrastruktur i form av kontorsnät och Rixsystemet¹ m.m. Det tredje sättet är ansvaret för översynen av betalningsförmedlingen i stort i samhället. Riksbankens översyn sker på en övergripande nivå i syfte att reducera den s.k. systemrisken, dvs. risken att effekterna av en aktörs fallissemang eller någon annan störning sprider sig till andra aktörer så att hela betalningssystemets funktion hotas.

Under året har arbetet präglats av de omställningar och anpassningar som aktualiseras av den ekonomiska och monetära unionen, EMU. Oavsett vilket ställningstagande som senare kommer att ske beträffande ett svenskt inträde i EMU, är det för handlingsfriheten nödvändigt att ett förberedelsearbete genomförs. Dessutom kommer vissa förändringar att bli nödvändiga även om Sverige kommer att stå utanför EMU.

Betalningsmedelsförsörjningen

Riksbanken svarar för landets försörjning av sedlar och mynt och har ensam rätt att ge ut sedlar och mynt samt bestämma utformningen av dessa. Riksbankens kontor förser post och banker med sedlar och mynt av god kvalitet och på av Riksbanken fastställd servicenivå. Vid sidan av denna huvuduppgift utför Riksbanken även mot betalning vissa tjänster.

Under 1996 ombildades tre riksbankskontor till depåer. Vid utgången av 1996 fanns sålunda tolv riksbankskontor och sju depåer. Under 1997 kommer enligt tidigare fattat beslut kontoret i Gävle att läggas ner och ombildas till depå. Därefter kommer kontorsnätet att bestå av elva riksbankskontor och åtta depåer. Under 1997 kommer en översyn av systemet för kontanthanteringen i landet att göras.

Sedlar och mynt

Den nuvarande sedel- och myntserien omfattar fem sedel- och fyra myntvalörer.

Sedlar från föregående sedelserie är fortfarande giltiga betalningsmedel, men dras successivt in. Riksdagen har under 1996 fattat beslut om att dessa sedlar efter utgången av 1998 ska upphöra att vara lagliga betalningsmedel. De gamla sedlarna utgör för närvarande 17 procent av antalet utelöpande sedlar och har ett sammanlagt värde av 3 miljarder kronor.

Vid utgången av 1987 upphörde vissa äldre sedlar att vara giltiga betalningsmedel. Efter prövning löser Riksbanken in sedlar även från dessa äldre sedelserier; under 1996 växlade Riksbanken in sådana sedlar för knappt 7 miljoner kronor.

Den 22 mars 1996 infördes som tidigare beslutats en ny 50-kronorssedel. Under 1997 ska en ny mindre 20-kronorssedel i annan färgsättning ersätta den nuvarande 20-kronorssedeln.

Värdet av utelöpande sedlar uppgick vid utgången av 1996 till ca 77 miljarder kronor, en ökning med 5 procent under året. Antalet utelöpande sedlar minskade däremot beroende på att användningen av högre sedelvalörer fortsatte att öka. Av diagram 1 och 2 framgår utvecklingen av utelöpande sedelmängd (exkl. 5-kronorssedlar och 10 000-kronorssedlar) dels i värde (miljarder kronor), dels i antal (miljoner stycken).

Post och banker lämnar överskottssedlar som inte behövs

för verksamheten till Riksbanken, varvid insättning av beloppen sker på respektive instituts konto. Denna sedelinströmning räknas och kontrolleras inom Riksbankens kontorsorganisation, varvid makulabla sedlar sorteras ut och resterande sedlar lämnas ut i ny cirkulation.

Den totala inströmningen av sedlar till Riksbanken fortsatte att minska även under 1996 (se diagram 3). Att notera är att även inströmningen av 100-kronorssedeln minskade. Detta beror dels på Riksbankens åtgärder för att påverka sedelströmmarna genom att lämna ut mottagna sedlar utan mellanliggande sortering, dels på ökad användning av 500-kronorssedlar. Ett visst minskat intresse för 1 000-kronorssedlar har konstaterats.

Under året gav Riksbanken ut minnesmynt med anledning av H M Konungens 50-årsdag. Dessa minnesmynt finns i valörerna 1 000 kronor i guld och 200 kronor i silver. Upplagorna var begränsade.

Avgiftsbelagda tjänster

Riksbanken tar betalt för vissa tjänster som utförs inom betalningsmedelsområdet. Det kan gälla packningstjänster till post- och bankkontor eller tillhandahållande av särskilt hög sedelkvalitet. Det kan också gälla räkning och redovisning av dagskassor direkt från handeln. I de flesta fall föreligger särskilda avtal med de olika kreditinstituten.

Under 1996 introducerades en ny produktkatalog och prislista. Prisnivåerna grundades på beslut om riktlinjer inom betalningsmedelsavdelningen för kalkylering och prissättning för de avgiftsbelagda tjänsterna. Intäkterna från Riksbankens avgiftsbelagda service på betalningsmedelsområdet uppgick till 89 miljoner kronor 1996. För 1997 är prognosen 87 miljoner kronor.

Även under 1996 fortsatte Riksbanken att samarbeta med Riksgäldskontoret beträffande försäljning av riksgäldskonto och premieobligationer. Samarbetet beträffande riksgäldskonto upphörde den 1 januari 1997. Däremot fortsätter samarbetet beträffande pappers- och kontobaserade premieobligationer. De sammanlagda obligationsintäkterna uppgick för 1996 till 11 miljoner kronor. För 1997 beräknas intäkterna uppgå till 9 miljoner kronor.

Rix-systemet

I institutionell mening bärs betalningssystemet upp av Riksbanken och bankerna, där bankernas inlåningskonton utgör basen. Riksbanken kan ses som knutpunkten i detta samlade nätverk; över bankernas konton i Riksbanken sker dels de direkta betalningarna mellan bankerna, dels avvecklingen av de betalningsuppdrag från bankkunder som förmedlats från en bank till en annan. Detta sker inom ramen för Riksbankens Rix-system, som alltså utgör navet i betalningssystemet, där alla centrala aktörer kan utväxla betalningar sinsemellan. Via dessa konton kan Riksbanken också – mot ställande av säkerhet – ge kredit till bankerna; under dagen för att säkerställa ett friktionsfritt betalningsflöde samt över natten som ett led i penningpolitiken. Rix-systemet utgör därmed också en del av penningpolitikens infrastruktur.

Rix-systemet är ett system som baseras på principen om bruttoavveckling i realtid. Detta betyder att betalningar kan avvecklas en och en och att de medel som förs in på bankernas konton i Riksbanken omedelbart blir tillgängliga för nya betalningar under hela den tid systemet är öppet. Detta systemkoncept har införts eller är under införande i samtliga EU-länder som bas för det kommande gemensamma nätverket för stora betalningar inom ramen för EMU – det s.k. Target-systemet².

Vid utgången av 1996 deltog, förutom Riksbanken, 26 institut i Rix. Med undantag för Bankgirocentralen, Värdepapperscentralen, OM Stockholm AB, Riksgäldskontoret och Riksrevisionsverket är dessa institut banker. Antalet transaktioner är i genomsnitt 1 200 per dag och dagsomsättningen 300 miljarder kronor, vilket motsvarar ca 20 procent av Sveriges årliga BNP.

Verksamheten under 1996

Arbetet med Rix-systemet har under 1996 i hög grad präglats av förberedelser och anpassning av systemet för att Sverige från och med 1999 ska kunna delta i EU-centralbankernas gemensamma betalningssystem Target. Nämnas kan att ett

deltagande i detta system kommer att bli aktuellt även om Sverige inte kommer med i EMU; Target-systemet kommer nämligen inte att vara begränsat till penningpolitiskt relaterade betalningar, utan fungera som en kanal även för kommersiella betalningar och då företrädesvis stora sådana. Eftersom svenska företag och banker kommer att ha ett betydande intresse av att snabbt och effektivt kunna genomföra transaktioner i euro med andra europeiska banker och företag, även i ett läge där Sverige står utanför EMU, kommer det att finnas behov av en anknytning till Target.

Under senare år har Riksbanken, i dialog med bankerna, strävat efter att få en större andel av de stora kundbetalningarna att avvecklas en och en kontinuerligt under dagen. Vidare har Riksbanken eftersträvat en större spridning av avvecklingstidpunkterna för de betalningstyper som avvecklas samlat. Detta har hittills bl.a. lett till att alla kundbetalningar som överstiger 20 miljoner kronor nu som rutin avvecklas på realtidsbasis.

Likviditetsbehoven blir i och med detta inte längre lika koncentrerade till vissa tidpunkter på dagen, vilket minskar likviditetsriskerna för deltagarna. Realtidsavvecklingen ger också möjligheter till snabbare service åt bankernas kunder. För att underlätta denna process, liksom anpassningen till Target-

systemet, har under 1996 förberedelser gjorts för att göra det möjligt att integrera Rix-systemet med bankernas datasystem.

Sedan 1995 krävs att bankerna ställer säkerhet för all upplåning i Riksbanken, även för den som sker under dagen i syfte att parera svängningar i betalningsflödena, s.k. intradagsupplåning. Successivt har det blivit tydligt att vissa filialer till utländska banker från tid till annan genomför betalningar som är väsentligt större än de pantsättningsbara svenska säkerheter de innehar. Detta innebär i sin tur risk för likviditetsbrister och därmed för störningar i betalningsflödena i Rix. Under 1996 har därför Riksbanken utrett de legala och praktiska möjligheterna att använda säkerheter deponerade i bankens "hemland" som säkerhet för intradagsupplåningen i Riksbanken. Utgångspunkten har varit att hemlandets centralbank fungerar som ombud för Riksbankens räkning när det gäller pantaneringen. Dessa diskussioner har resulterat i färdiga avtalskonstruktioner enligt den s.k. korrespondentbankmodellen visavi de nordiska centralbanker som har rollen som "hemcentralbank" för flera av de

Analys och övervakning

Betalningssystemfrågorna har de senaste åren blivit föremål för ett ökat intresse. Bakgrunden är den snabba ökning av de finansiella flödena som skett inom och mellan de nationella finansiella systemen. Dessa är i sin tur ett resultat av internationalisering, avreglering och kommunikationsteknologiska landvinningar. Under de senaste åren har för svenskt vidkommande det europeiska centralbankssamarbetet kring dessa frågor fått en alltmer dominerande roll i arbetet.

Verksamheten under 1996

Arbetet inom betalningssystemområdet har under 1996 – liksom tidigare – starkt präglats av det omfattande internationella centralbankssamarbetet på detta område. Detta sker i huvudsak inom ramen för två fora: G 10 respektive Europeiska monetära institutet, EMI. Inom G 10 sker ett omfattande analysarbete rörande olika centralbanksrelevanta frågeställningar på detta område. Inriktningen av arbetet inom EMI är, som framgått, att inom EU utveckla en harmoniserad infrastruktur på betalningsområdet.

Herstatt-risk

Under året har arbetet inom G 10 fokuserats bl.a. på analys och åtgärdsförslag i syfte att i banksystemet reducera och bättre hantera den s.k. Herstatt-risken³. Denna risk uppträder som en följd av att betalning och leverans av de olika leden av en valutaaffär ofta sker med ett betydande tidsglapp – man betalar ut den valuta man sålt utan att vara säker på att få den valuta man köpt. Om motparten går i konkurs under väntetiden, kan detta medföra större förluster än vad en enskild bank förmår bära, vilket i sin tur kan få stora och snabba spridningseffekter och hota det finansiella systemets stabili-

tet. Dessa faktiska kreditexponeringar hanteras dock sällan på det sätt deras storlek motiverar. I den rapport som publicerades av G 10:s centralbanker i mars 1996 påvisades emellertid att riskexponeringarna kan reduceras betydligt av bankerna själva, dels med åtgärder som minskar tidsglappet mellan betalning och leverans, dels med åtgärder – främst genom olika former av nettning⁴ – som reducerar de utestående beloppen. Under hösten 1996 genomförde Riksbanken tillsammans med Finansinspektionen, som ett led i det uppföljningsarbete som nu bedrivs av centralbankerna inom G 10, en undersökning av de fyra största svenska bankernas rutiner och riskhantering på detta område.

Elektroniska pengar

Sedan några år har det funnits kort som är "laddade" med elektroniska "pengar" för användning i exempelvis telefonautomater. Under de senaste åren har emellertid system utvecklats som innebär att sådana kort kan användas som ett generellt betalningsinstrument, som vid behov kan återuppladdas via en bankomatlikande terminal eller, i vissa fall, över telenätet. En annan variant av "elektroniska pengar", som är på framväxt, är att föra över medel från ett bankkonto till hårddisken i en PC för vidare transaktioner över telenätet och för inköp över exempelvis Internet.

Denna utveckling reser en rad frågor, bl.a. från centralbankssynpunkt. Denna nya typ av betalningsinstrument kommer att få effekter på användningen av sedlar och mynt och därmed på centralbankens inkomster, det kan påverka sättet att mäta penningmängden och att utforma penningpolitiken. Vidare reser frågor om utgivarnas finansiella stabilitet, om systemens tekniska säkerhet och juridiska grundval.

Under 1996 har dessa frågor studerats intensivt av centralbankerna inom ramen för G 10-samarbetet, men också inom EMI:s ram. Vissa slutsatser från G 10-arbetet publicerades i november 1996. Den centrala slutsatsen var att centralbankerna aktivt ska följa den snabba utvecklingen på området, men att det idag inte finns skäl att skapa någon internationell reglering eller normgivning.

Utöver det omfattande samrådsarbete med finanssektorn som skett inom ramen för EMU-förberedelsena, har en omfattande dialog utvecklats mellan Riksbanken och de betalningsförmedlande instituten kring utvecklingen av Rixsystemet, men också kring andra frågor rörande betalningssystem och betalningsförmedling.

Banksektorn

Ett pålitligt betalningsväsende är ett av uttrycken för ett väl fungerande och robust finansiellt system. Ett väl fungerande finansiellt system är även en förutsättning för en effektiv penningpolitik. Bankerna är huvudaktörerna i det finansiella systemet eftersom de förmedlar betalningar mellan hushållen, företagen och övriga finansinstitut. Dessutom utför de en rad andra intermediära uppgifter, framför allt vad gäller sparande och kreditförsörjning. De är även betydande aktörer på värdepappersmarknaderna.

Bankernas resultat förbättrades under 1996. Den huvudsakliga anledningen till detta var att kreditförlusterna fortsatte att krympa. Även de fallande marknadsräntorna bidrog till bankernas vinster. Kreditförlusterna var 1996 åter nere på samma nivå som före bankkrisen. Även bostadsinstituten uppvisade under 1996 en positiv resultatutveckling.

Kapitaltäckningen låg 1996 med en betryggande marginal över lagstadgade 8 procent av riskvägda tillgångar. Detta var fallet trots att S-E-Banken, Handelsbanken och Sparbanken Sverige överförde kapital till sina fastighetsbolag under året så att de kunde fungera som självständiga bolag och delas ut till bankernas aktieägare. Utdelningen av fastighetsbolagen minskar banksektorns exponering mot fastigheter och därmed dess känslighet för störningar på fastighetsmarknaden. Kapitaltäckningen påverkades även av det faktum att från och med 1996 måste bankernas kapital nämligen även täcka marknadsriskerna. Nordbanken köpte tillbaka aktier för 5 miljarder kronor under 1996. Detta minskade statens ägarandel från 65,5 procent till 59,4 procent.

Flera aktörer har tillkommit på bankmarknaden under 1996. En ny svensk bank, Länsförsäkringar Bank AB, grun-

dades. En utländsk bank Chase Manhattan Bank, N.A., London samt filialer till Unibank A/S Danmark, till HSBC Investment Bank PLC och till Banque Invik Luxembourg började sin verksamhet. Dessutom öppnades CLF Kommunbank AB som är ett dotterbolag till en utländsk bank. Denna bank, som riktar sig enbart till kommunerna, är den första utländska bank som lanserar sig på den svenska marknaden med en så väl definierad inriktning. Även ett bostadsinstitut, Skaniabanken Bolån AB, startades.

Bankerna och bostadsinstituten mötte fortsatt låg kreditefterfrågan under 1996. De svenska hushållen minskade sin upplåning i bank med 8 procent och de svenska företagen ökade sin upplåning i bank med 6 procent. Samtidigt var det finansiella sparandet, sett i ett historiskt perspektiv, relativt högt.

Bankernas räntemarginal mellan in- och utlåningen varierade något 1996 men uppvisade inga väsentliga ändringar jämfört med 1995. I konkurrensen om såväl inlåningskunder som bostadslånekunder erbjöd de större bankkoncernerna förmånliga räntor inom ramen för s.k. helkundskoncept. Till skillnad från 1995, då sparandet i stor utsträckning placerades i likvida tillgångar som privatobligationer, placerade hushållen 1996 större delen av sitt räntebärande sparande som inlåning i bankerna. Hushållen ökade 1996 sin inlåning i bank med 6 procent till 410 miljarder kronor.

De större bankkoncernernas bostadsinstitut vann samtidigt marknadsandelar i konkurrensen om den stora volym småhuslån som omsattes under 1996. Konkurrensen för utlåning från bankerna var inte lika hård. Ett tecken på detta är att bankernas utlåningsräntor inte följde med de korta marknadsräntorna ned fullt ut.

Inom banksektorn pågår en anpassning till det ökade konkurrenstrycket och till den stagnerande kreditgivningen. En följd av detta är att bankerna alltmer har inriktat sig på andra verksamheter än traditionell in- och utlåning. Ett ökat inslag av pensions- och förmögenhetsförvaltning är en av dessa expanderande verksamheter. Provisionsnettot för banksystemet ökade också väsentligt.

Flera lagändringar som påverkar banksektorn har skett under 1996. En av dessa var att den allmänna bankgarantin avskaffades. Denna infördes, som en följd av bankkrisen, av riksdagen i december 1992 för att öka förtroende för banksystemet.

För att tillhandahålla ett skydd för småsparare, även efter det att bankstödet avskaffats, instiftades en insättargaranti som trädde i kraft den 1 januari 1996. Insättningar på vanliga bankkonton garanteras till ett belopp av 250 000 kronor per insättare och bank. Storleken på avgiften som varje bank betalar till insättargarantinämnden bestäms på basis av bankens totala garanterade insättningsbelopp och dess kapitaltäckningsgrad. På så sätt är avgiften relaterad till risken i banken.

Under 1996 utökades kapitaltäckningsreglerna till att omfatta även marknadsrisker. De nya reglerna innebär att när bankernas kapitaltäckningsgrad beräknas så ska risker som uppstår i samband med den löpande handeln i räntebärande papper, aktier, valutatransaktioner och råvaror vägas in.

Diagram 1. Utelöpande sedlar, värde

Ultimo respektive år. Miljarder kronor

Diagram 2. Utelöpande sedlar, antal

Ultimo respektive år. Miljoner stycken

Diagram 3. Inströmning av sedlar

Miljoner stycken

Diagram 4. Bankernas genomsnittliga ut- och inlåningsränta

Procent

¹ Riksbankens system för clearing och avveckling av betalningar mellan banker och vissa andra finansiella institut.

² Target: "the Trans-European Automated Real-Time Gross Express Transfer System".

³ Risken är uppkallad efter en bankirfirma i Tyskland som 1974 gick i konkurs och som åsamkade sina motparter förluster i avvecklingen av vissa valutaaffärer.

⁴ Nettning är att kvitta betalningsåtaganden gentemot en eller flera parter.

Europeiskt ekonomiskt samarbete inom EU

Under 1996 har det europeiska ekonomiska samarbetet utvidgats ytterligare. EU-ländernas rådsmöten i Florens och i Dublin har varit två viktiga händelser som fört europasamarbetet framåt. Vid mötet i Dublin, som ägde rum i december 1996, fastställdes utformningen av den stabilitetspakt som syftar till att garantera budgetdisciplin i de länder som kommer att delta i den Ekonomiska och monetära unionen, EMU. En annan fråga har gällt den gemensamma valutan, euron. Eurons legala status har fastställts under året. EU-länderna har också enats om riktlinjerna för det framtida växelkurs-samarbetet mellan deltagarländerna i EMU och de EU-länder som kommer att stå utanför den monetära unionen.

EU:s organ på centralbanksområdet är det Europeiska monetära institutet, EMI. EMI har två huvuduppgifter: att förstärka den penningpolitiska samordningen mellan EU-länderna och att förbereda den Ekonomiska och monetära unionen. Arbetet i EMI leds av EMI:s råd, där centralbankscheferna i de femton EU-länderna är ledamöter. Riksbanken är även representerad i Monetära kommittén, en rådgivande kommitté till EU:s ministerråd, där medlemsländerna representeras av både finansdepartement och centralbanker.

Övergångsscenario – gemensam valuta

I slutet av 1995 fastställde Europeiska rådet ett scenario för övergången till den gemensamma valutan, euron. Enligt detta scenario ska beslutet om vilka länder som ska ingå i valutaområdet tas omkring ett år innan växelkurserna mellan de deltagande länderna oåterkalleligen låses. Enligt Maastrichtfördraget förutses detta ske senast den 1 januari 1999. Under den mellanliggande perioden upprättas den Europeiska centralbanken, ECB, och det Europeiska centralbankssystemet, ECBS, som består av ECB och de nationella centralbankerna. Sedan växelkurserna låsts kommer en gemensam penningpolitik att bedrivas i euroområdet. Senast den 1 januari 2002 ska eurosedlar och -mynt sättas i omlopp. Senast sex månader därefter upphör de nationella sedlarna och mynten att vara lagliga betalningsmedel.

Konvergenskriterier

För att säkerställa det europeiska valutaområdets funktionsduglighet kräver Maastrichtfördraget att lagstiftningen i varje medlemsland, inklusive stadgan för den nationella centralbanken, ska vara förenlig med fördraget och ECBS-stadgan. I fördraget krävs att deltagarna också uppfyller ett antal konvergenskriterier. Dessa avser inflationstakten, den långa räntans nivå, statsskulden, budgetunderskottets storlek samt växelkursstabilitet. Hur växelkurskriteriet ska tolkas är fortfarande en fråga som diskuteras. En majoritet av EU-länderna anser att kravet i fördraget om medlemskap i ERM i minst två år före inträde i EMU ska tolkas bokstavligt. Sverige har, som tidigare nämnts, hävdad uppfattningen att vid utvärderingen av växelkurskriteriet är det viktigare att se till växelkursens faktiska stabilitet än till inom vilken institutionell ram stabiliteten åstadkoms.

EMI granskar årligen i vilken mån medlemsländerna uppfyller konvergenskriterierna. Vid den senaste granskningen i november 1996 fann EMI att inflationstakten och de långa räntornas nivå har legat inom referensvärdena för flertalet EU-länder, inklusive Sverige. I de länder som ännu inte upp-

fyller kriterierna har utvecklingen gått åt rätt håll. Budgetkonsolideringen däremot har i allmänhet gått för långsamt. Växelkursstabiliteten har ökat. Efter en period av valutaoro 1995, där flera valutor utsattes för hårt tryck, har läget stabiliserats. I september 1996 gick den finska marken med i ERM och i november 1996 återinträdde den italienska liran i växelkurssamarbetet.

Stabilitetspakt

I december 1996 enades EU:s finansministrar om ett avtal om budgetdisciplin i EMU, den s.k. stabilitetspakten. Enligt detta avtal ska böter normalt utgå när ett lands budgetunderskott är större än 3 procent av BNP. Hänsyn ska dock tas till enskilda länders specifika situation och till konjunktursvängningar.

Den överenskomna stabilitetspakten omfattar hela EU. Till skillnad från vad som gäller för EMU-deltagarna kan dock böter inte utdömas för de länder som står utanför.

Penningpolitik

Målet för den gemensamma penningpolitiken ska vara prisstabilitet. Huruvida detta mål ska uppfyllas med hjälp av ett penningmängdsmål eller genom ett explicit inflationsmål ska slutgiltigt fastläggas av ECB. Under året har EMI i enlighet med Maastrichtfördraget specificerat organisationen och regelverket för ECB. Penningpolitiska operationer ska, i den utsträckning det är möjligt och lämpligt, vara decentraliserade. Vidare ska instrumenten för penningpolitiken, i den mån det är nödvändigt, harmoniseras för att få en gemensam inriktning på politiken och för att uppnå likabehandling av motparter.

Styrsystemet i det Europeiska centralbankssystemet, ECBS, kommer i stort att överensstämma med det styrsystem som Riksbanken för närvarande tillämpar. Det kommer att finnas en in- och utlåningsränta för bankernas lån och tillgångar i centralbankerna. ECBS:s huvudsakliga instrument ska vara öppna marknadsoperationer, i första hand repor. En

möjlig skillnad mot vad som gäller i Sverige är att kassakrav kan komma att tillämpas av ECBS. Beslut om detta kommer att fattas av ECB. Även när det gäller frågan om motparter kan ECBS komma att ha ett annat system än det nuvarande svenska. Kretsen av motparter kommer sannolikt att vara betydligt bredare än här.

Monetära inkomster

De monetära inkomster som uppstår i de nationella centralbankerna när dessa verkställer den gemensamma penningpolitiken inom EMU ska betraktas som gemensamma och årligen fördelas i proportion till respektive centralbanks andel av ECB:s kapital. Denna andel ska i sin tur baseras på respektive lands invånarantal och BNP. Det innebär att de gemensamma inkomsterna fördelas oberoende av i vilket land de penningpolitiska operationerna äger rum och oberoende av i vilken nationell centralbank de uppkommit. De nationella centralbanker vars faktiska inkomstandel är lägre än den andel de tilldelats tillförs alltså inkomster från de nationella centralbanker vars faktiska inkomstandel är högre än den andel de tilldelats.

Alla inkomster från penningpolitiken ska dock inte betraktas som gemensamma. Ett väsentligt undantag är inkomster på tillgångar som motsvarar det egna kapitalet. De inkomster som ska omfördelas – de monetära inkomsterna – ska enligt ECB:s/ESCB:s statuter vara lika med inkomsterna från tillgångar som hålls mot utelöpande sedlar och kreditinstituts innestående medel på räkning (monetär bas).

Det finns betydande skillnader i sammansättningen av tillgångarna i de olika centralbankerna. Under 1996 har därför ett antal modeller, baserade på olika antagande om vilka tillgångar som ska motsvara den monetära basen, diskuterats inom EMI men man har ännu inte nått fram till ett ställningstagande. Arbetet fortgår därför under 1997.

Valutapolitik

ECB kommer sannolikt att ha en rörlig växelkurs gentemot

länder som inte ingår i EMU eller i det nya växelkurssamarbetet, ERM II. Det kan dock finnas behov av att genomföra interventioner för att motverka överdrivna växelkursfluktuationer mellan euron och andra reservvalutor. I första hand kan dock interventioner bli nödvändiga som en del av det framtida växelkurssamarbetet med övriga EU-länder. ECBS kommer från starten av etapp tre av EMU att inneha och förvalta en del av EMU-medlemsländernas valutareseerv. De nationella centralbankerna ska överföra valutareseervsmedel till ECB i förhållande till sin ägarandel i ECB.

EMI har under året fortsatt att utarbeta det operativa styrsystemet för valutapolitiken. För att ge ECB möjlighet att välja en centraliserad eller decentraliserad förvaltning, beroende på vad som är lämpligast vid ECB:s start, är den pågående planeringen flexibel. Frågor under diskussion är bl.a. den praktiska utformningen av valutainterventioner och var den gemensamma valutareseerven ska förvaltas.

Betalningssystem

I EMU ska de nationella systemen för stora betalningar vara sammanlänkade i ett gemensamt nätverk, Target. EMI:s råd beslutade om utformningen i stort av detta system under sommaren 1996. De olika nationella systemen – i Sverige Riksbankens s.k. Rix-system – ska harmoniseras och arbeta enligt den s.k. RTGS-principen¹. Principen innebär att betalningsuppdragen i systemet avvecklas löpande när systemet är öppet. Ett grundläggande beslut har också fattats om utformningen av det s.k. Interlinking-systemet som sammanbinder de olika centralbankernas betalningssystem. Vidare pågår en harmonisering av medlemsländernas system för betalningsmeddelanden, Swift.

När det gäller prissättningen i Target är det ännu inte klart i vilken grad nationella centralbanker själva ska kunna bestämma priserna. Sannolikt kommer ett enhetligt pris att tillämpas vid gränsöverskridande betalningar. EMI har också diskuterat huruvida värdepapper utgivna utanför EU ska accepteras som säkerhet för intradagskrediter i systemet. Något beslut har ännu inte fattats i frågan. Riksbankens modellavtal med Danmark och Finland, enligt den s.k. korrespondentbankmodellen, kan i praktiken ses som en föregångare till det system som kommer att tillämpas på EU-basis inom ramen

När det gäller betalningssystemet Target är det troligt att de EU-länder som står utanför EMU tillåts att delta på delvis andra villkor än EMU-länderna. Exakt vilka begränsningar som kommer att gälla för länderna utanför EMU är ännu inte avgjort. Möjligheter som diskuteras är att stänga systemet tidigare för deltagare utanför euro-området, att begränsa storleken på krediter till länderna utanför euro-området och att införa straffavgifter vid misskötsel. Riksbankens syn är att det är viktigt att EU-länder som står utanför EMU inte ska diskrimineras.

Under andra halvåret 1996 har EU-länderna arbetat med den konkreta uppbyggnaden av Target-systemet. Detta ska vara klart för testkörning under sommaren 1997. Då Rix-systemet sedan flera år fungerar enligt RTGS-principen är anpassningsarbetet för Riksbankens vidkommande relativt lätt.

Sedlar och mynt

Sedlar och mynt kommer att introduceras sist i övergångsfasen till den gemensamma valutan. Då ledderna för sedelutgivning är långa pågår planeringen för introduktionen sedan ett par år tillbaka. En fråga som påverkar produktionstiden är huruvida sedlarna ska ha nationella särdrag. Beslut om när detta bestäms kommer under 1997. EMI beslöt under 1996 att de nationella särdragen, i den mån de ska få förekomma, ska uppgå till högst 20 procent av sedelns baksida. En tävling om sedlarnas utformning har ägt rum. Tävlingen har gällt två olika motivområden: europeiska kulturstilar och abstrakta mönster. EMI:s råd korade i december 1996 det vinnande förslaget. Detta representerar arkitekturstilar i sju tidsperioder i Europas historia. Motiven är fönster, portar och broar.

Myntens slutliga utformning ska avgöras av EU:s finansministrar under 1997. Det är dock beslutat att den ena sidan ska vara gemensam för euroområdet medan den andra ska ha en nationell utformning.

Banktillsyn

Under året har ECB:s roll i banktillsynen diskuterats i EMI. Dessa diskussioner har utmynnat i att ECB ska ha en roll när det gäller övergripande, principiella frågor på tillsynsområdet medan den faktiska tillsynen ska ligga kvar på nationella myndigheter.

EU-länder i och utanför EMU

En viktig fråga för EU är hur samarbetet mellan de länder som kommer att ingå i den framtida europeiska monetära unionen och de som står utanför ska organiseras. För att uppnå en effektiv gemensam marknad är det önskvärt att växelkursfluktuationer mellan EMU-området och länderna som står utanför begränsas. Ett nytt växelkursarrangemang, ERM II, har utarbetats under hösten 1996, i vilket EU-valutorna utanför EMU ska vara knutna till ankarvalutan euro med centralkurser omgivna av breda band. Interventionsplikt kommer att föreligga för deltagarna. Det kommer dock att vara frivilligt för länderna utanför EMU att delta i ERM II.

Under 1996 har EMI också diskuterat inträdesvillkoren för de länder som inträder i EMU efter starten. När det gäller övergången diskuteras bl.a. huruvida det kan vara möjligt med en kortare övergångsfas för dessa länder. Faktorer som talar för detta är att finansiella marknader redan kan ha gått över till euro och att allmänheten kan ha blivit bekant med den nya valutan. Riksbanken förespråkar en flexibel lösning. Olika länder bör kunna ha olika lång övergångsperiod beroende på hur långt länderna har kommit i förberedelsearbetet.

EMI:s råd och kommittéer

EMI:s råd sammanträder en gång per månad. Ställföreträdarkommittén som består av EU-ländernas vice centralbankschefer håller förberedande förhandlingar i de ärenden som tas upp i rådet. Besluten, som ska fattas i Rådet, förbereds i underkommittéer/arbetsgrupper, vilka i sin tur får underlag och

Kommittéer

Penningpolitiska underkommittén förbereder strategi och instrument för den gemensamma penningpolitiken. Underkommittén diskuterar och stämmer av de nationella centralbankernas bedömningar av den aktuella ekonomiska situationen och den förda penningpolitiken.

I den *valutapolitiska underkommittén* förbereds utformningen av valutapolitiken och hur förvaltningen av valutareserven ska ske.

Underkommittén för banktillsyn diskuterar övergripande tillsynsfrågor angående finansiella verksamheter. Denna kommitté får underlag från grupper som utreder strukturförändringar på bankmarknaden och frågor om finansiell sårbarhet.

Förberedelser för det gemensamma betalningssystemet görs i *arbetsgruppen för betalningssystem* med specialgrupper för bl.a. säkerhetsfrågor och regelfrågor. Framtagning av eurosedeln och inbytet av sedlar planeras i *arbetsgruppen för sedlar*. Frågor om produktionsteknik och förfalskningar studeras i dess undergrupper.

Arbetsgruppen för statistik har till uppgift att förse ECB med relevant statistik för unionens penningpolitik. Arbetsgruppen ska vidare se till att EU-ländernas statistik harmoniseras i de områden som berör centralbankerna. Betoningen ligger på monetär finansiell statistik och stockar och kapitalflöden, vilket studeras i särskilda undergrupper.

Arbetsgruppen för redovisningsfrågor arbetar med harmonisering av redovisningsreglerna. Den behandlar också frågan om hur de monetära inkomsterna ska fördelas mellan EMU:s medlemsstater. Utveckling och samordning av IT-stödet för ECBS sker inom ramen för *arbetsgruppen för informationssystem*. Slutligen förbereds och utformas regelverket för ECB och ECBS av *arbetsgruppen för legala experter*.

Arbetet med att genomföra den ekonomiska och monetära unionen bedrivs parallellt av EU:s finansministrar inom ramen för det s.k. *Ecofin*. Vid två av Ecofins möten (de s.k. informella Ecofin) deltar också EU:s centralbankschefer. Underlagen för Ecofins arbete tas i hög grad fram av den *Monetära kommittén*, där såväl Finansdepartementet som Riksbanken är representerade. I denna kommitté behandlas många av de frågor rörande EMU:s genomförande som EMI tidigare belyst. Vidare diskuteras bredare ekonomisk-politiska frågor av betydelse för EU i kommittén. Monetära kommittén har också ett huvudansvar för det europeiska växelkursarbetet.

Riksbanken engageras vidare i EU-samarbetet genom sin representation i EG-kommissionens rådgivande bankkommitté, BAC, för överläggningar om banklagstiftningen, respektive i kommittéer inom EG-kommissionens statistikbyrå, Eurostat.

EMU-arbetet i Sverige

Den svenska regeringen beslutade i augusti 1996 att påbörja praktiska förberedelser inför ett eventuellt deltagande i EMU. För att det ska vara möjligt för Sverige att delta från starten 1999, om riksdagen skulle fatta ett sådant beslut, måste arbetet påbörjas i god tid. Med anledning härav har Riksbanken intensifierat sitt arbete med de praktiska förberedelserna inför EMU.

Finansdepartementet har det övergripande ansvaret för att ta fram ett övergångsscenario som omfattar hela samhället medan Riksbanken har huvudansvaret för att följa och analysera den finansiella marknaden i Sverige. Detta innebär att samarbetet med Finansinspektionen i fråga om tillsyns- och stabilitetsfrågor blir nödvändigt även i fortsättningen.

Riksbankens interna förberedelsearbete

Under 1996 har ett betydande antal personer arbetat med frågor rörande EMU-förberedelser och antalet väntas öka ytterligare under de närmaste två åren. Hittills har den största delen av arbetet bestått i att delta i de olika kommittéerna och grupperna inom EMI. I takt med att fler och fler överenskommelser och ställningstaganden görs inom ramen för EMI ökar även Riksbankens interna omställningsarbete. Detta för i sin tur med sig att förberedelsearbetet inom en snar framtid väntas beröra flertalet anställda vid banken. Organisatoriskt har Riksbanken valt att inte generellt avsätta separata resurser för övergångsarbetet utan att låta resurser ur den ordinarie "linjen" även arbeta med dessa frågor.

Samordningen av arbetet sker inom det internationella sekretariatet. Prioriteringar och ställningstaganden för Riksbankens räkning sker i den internationella policygruppen under ledning av de två vice riksbankscheferna.

Under 1996 har även arbete med att upprätta en intern handlingsplan för alla de praktiska frågor som måste lösas inför och i och med övergången påbörjats.

Samråd och information med den finansiella sektorn

Sedan våren 1996 samarbetar Riksbanken inom ramen för en ny organisation, Samråd och Information med den Finansiella Sektorn, SIFS, med den finansiella sektorn i övergångsfrågor. Arbetet bedrivs i en styrgrupp och fem undergrupper.

Styrgruppen leds av de två vice riksbankscheferna. Styrgruppen fattar beslut i policyfrågor och tar hand om frågor som inte klarats ut i undergrupperna. I styrgruppen deltar representanter från den finansiella sektorn; Försäkringsförbundet, Postgirot Bank, Fristående Sparbankers Riksförbund, Svenska Bankföreningen, Finansbolagens förening, Fondhandlareföreningen, Fondbolagens Förening och Bankgirot. Även Finansdepartementet, Riksgäldskontoret och Finansinspektionen deltar i arbetet.

Undergrupperna är indelade efter sakområden och leds av avdelningscheferna på Riksbanken. I undergrupperna ska det aktiva planerings- och beredningsarbetet utföras. För fem huvudområden finns idag fungerande arbetsgrupper; penning och valutapolitik, statistik, sedlar och mynt, betalningssystem och juridik. Vid behov kommer en grupp för IT-frågor att

Samarbete med regeringskansliet

Representanter från Riksbanken har deltagit i flertalet arbetsgrupper rörande EU och EMU-frågor under 1996. Bland annat i Finansdepartementets arbetsgrupp för EU och EMU-frågor. Under hösten 1996 har en EU-koordinator tillsatts på Finansdepartementet och en arbetsgrupp för EU-koordinering bildats under dennes ledning. Inom ramen för denna grupp ska frågor rörande praktiska övergångsförbereelser planeras inom fem områden; finansiell sektor, näringsliv, legala frågor, medborgarfrågor och offentlig sektor. Riksbanken deltar i samordningsgruppen och vid behov även i de övriga arbetsgrupperna.

Riksbankens övergångsbeskrivning

Riksbanken har under 1996 slutfört arbetet med att utforma en övergångsbeskrivning för det finansiella området. Syftet med denna beskrivning är att presentera de viktigaste förändringarna omställningen till EMU kommer att medföra för den finansiella sektorn i Sverige. Det bör dock påpekas att utgångspunkten för samarbetet med den finansiella sektorn varit att det är varje enskild aktörs beslut om och i vilken mån man vill förbereda sig för den gemensamma valutan.

Tonvikten i rapporten ligger på att presentera de förändringar man idag vet blir nödvändiga att genomföra om Sverige väljer att bli medlem i EMU. Då flertalet viktiga beslut ännu inte är fattade ska denna övergångsbeskrivning ses som en lägesrapport. Riksbanken avser att komplettera och uppdatera information allt eftersom beslut fattas i Sverige och övriga Europa som påverkar övergångsarbetet. Studien är uppdelad i sju huvudområden; penning och valutapolitik, betalningssystem, rättsliga aspekter, sedlar och mynt, statistik, redovisningsfrågor och IT. Textinnehållet har utarbetats i samråd med finansiella sektorn och dessutom presenteras ett antal branschorganisationers syn på övergångsarbetet i bilagor. Detaljerad information om när och hur omställning-

en i praktiken ska gå till presenteras när så är möjligt. Då osäkerhet råder om Sverige kommer att delta i valutaunionen har både fallet att Sverige deltar i valutaunionen från start och fallet att EMU bildas och Sverige ställer sig utanför beaktats.

1996/97:RB1

Figur 1. EMI:s underkommittéer och arbetsgrupper

Figur 2. SIFS – organisationsplan

¹ Real Time Gross Settlement.

Övrigt

Förvaltningsåtgärder

I detta avsnitt redovisas vissa under 1996 vidtagna organisatoriska förändringar inom Riksbanken samt vissa administrativa åtgärder. Vidare lämnas en sammanställning av under året avgivna remissyttranden.

Riksbankens organisation

Tre av huvudkontorets avdelningar har under året erhållit nya chefer. Till chef för ekonomiska avdelningen har fullmäktige förordnat Claes Berg (fr.o.m. den 25 april 1996) och till chef

för IT-avdelningen har fullmäktige förordnat Staffan Wallén (fr.o.m. den 5 juli 1996). Vidare har direktionen beslutat förordna Michael Wallin till chef för informationssekretariatet (fr.o.m. den 1 juli 1996).

Till rådgivare till riksbankschefen har direktionen förordnat Staffan Viotti (fr.o.m. den 1 augusti 1996).

Enligt beslut i fullmäktige i december 1996 har Riksbanken den 1 januari 1997 inrättat en forskningsavdelning. Avdelningen ska ha till uppgift att utveckla metoder för analys av frågeställningar av betydelse för Riksbankens verksamhet, främst inom det nationalekonomiska området. Till chef för avdelningen har Riksbanken utsett Anders Vredin.

Huvudkontorets nu gällande organisationsplan redovisas som bilaga till denna berättelse.

Riksbankens kontorsnät

Enligt beslut i fullmäktige under 1992 lades tre riksbankskontor ned under 1996; kontoret i Uppsala (den 1 oktober 1996), kontoret i Västerås (den 1 april 1996) och kontoret i Skövde (den 1 september 1996).

Personal

Vid utgången av 1996 var 782 personer anställda på Riksbanken. Motsvarande siffra vid 1995 års utgång var 833 personer. Av de anställda var vid utgången av året 451 personer eller 58 procent kvinnor och 331 personer eller 42 procent män. Åldersstrukturen på banken var i huvudsak densamma som vid utgången av 1995 (se diagram 1).

Antalet personer som slutat på banken var under de tre senaste åren betydligt högre än dessförinnan. Detta berodde både på arbetsbrist i samband med nedläggningar av riksbankskontor och på den tidigare genomförda översynen av huvudkontoret men också på ett ökat antal frivilliga avgångar. Av de 94 som slutade under 1996 slutade 34 på grund av arbetsbrist, 25 gick i pension och 35 sade upp sig. Antalet externa rekryteringar har ökat de två senaste åren.

Antalet interna omflyttningar har däremot minskat under 1996 (se diagram 2). 1996/97:RB1

Några viktiga förvaltningsärenden:

AB Tumba Bruk

Vid bolagsstämman den 20 juni 1996 i AB Tumba Bruk beslutades om utdelning på aktierna med 4,3 miljoner kronor. Till styrelseledamöter valdes advokaten Johan Gernandt, ordförande, verkställande direktören Lennart Bergstedt, direktörerna Bengt Åke Berg, Hans Carlsson, Gunnar Dahlsten, Bo Rasmussen, f.d. riksbankschefen Bengt Dennis, riksbanksdirektören Kersti Eriksen, vice riksbankschefen Stefan Ingves och riksdagsledamoten Yvonne Sandberg-Fries.

Intäkterna i bolaget minskade från 449 miljoner kronor 1994 till 367 miljoner kronor 1995. Resultatet för 1995, före bokslutsdispositioner och skatt, uppgick till 1,8 miljoner kronor (52,9 mkr 1994).

Ny 50-kronorssedel

Fullmäktige beslutade i juni 1995 att en ny 50-kronorssedel skulle introduceras under 1996. Sedeln började cirkulera i handeln den 22 mars 1996.

Budget 1997

Fullmäktige fastställde den 19 december 1996 budgeten för förvaltningskostnader och förvaltningsintäkter för 1997.

För 1997 har budgeterats för en nedgång i antalet årsarbetskrafter till 689 från 741 årsarbetskrafter 1996. Inom betalningsmedelsavdelningen budgeteras en minskning med 53 årsarbetare och på huvudkontoret en ökning med en årsarbetare.

Fullmäktige fastställde Riksbankens budget för förvalt-

ningsutgifter för 1997 till 625 miljoner kronor och förvaltningsinkomster för 1997 till 142 miljoner kronor.

1996/97:RB1

Utredning om Riksbankens gulförvärv

Fullmäktige beslöt i december 1996 att en utredning ska göras om Riksbankens förvärv av guld från Tyskland åren 1939–1945. Utredningen ska bestå av en till tre personer som inte har någon anknytning till Riksbanken. Ledamöterna ska tillsättas av riksbankschefen och arbetet bör vara avslutat under första halvåret 1997.

Remissyttranden avgivna av fullmäktige under 1996

01.11 Betaltjänstutredningens slutbetänkande Betaltjänster (SOU 1995:69). Avgivet till Finansdepartementet.

01.25 Banklagskommitténs delbetänkande Rapporterings-skyldighet för revisorer i finansiella företag (SOU 1995:106) m.m. Avgivet till Finansdepartementet.

02.22 Betänkandet Skattereformen 1990–1991 – En utvärdering (SOU 1995:104). Avgivet till Finansdepartementet.

02.22 Försäkringsutredningens slutbetänkande Försäkringsrörelse i förändring (SOU 1995:87). Avgivet till Finansdepartementet.

04.11 Finansdepartementets promemoria med utkast till lagrådsremiss om valutaväxel och handel på valutamarknaden. Avgivet till Finansdepartementet.

08.15 Del av budgetpropositionen, avsnittet om höjd avgift för Insättningsgarantinämnden. Avgivet till Finansdepartementet.

08.29 Promemoria om tilläggssäkerheter vid handel med finansiella instrument och valuta (Fi 95/5147). Avgivet till Finansdepartementet.

09.12 Betänkandet Lättnader i dubbelbeskattningen av mindre företags inkomster (SOU 1996:119). Avgivet till Finansdepartementet.

10.10 Ansökan om oktroj för Sveriges Kommunbank AB. Avgivet till Finansdepartementet.

10.24 Betänkandet Skydd för sparande i sparkasseverksamhet (SOU 1996:81). Avgivet till Finansdepartementet.

10.24 Premiereservutredningens delbetänkande Allmänt Pensionssparande (SOU 1996:83). Avgivet till Socialdepartementet.

Remissyttranden har också avgivits av riksbankschefen. Dessa är inte medtagna här.

Internationellt finansiellt samarbete

Internationella valutafonden

Sverige är sedan 1951 medlem i Internationella valutafonden, IMF. Valutafonden har till uppgift att främja internationellt monetärt samarbete och verka för ett stabilt internationellt monetärt system. För att kunna utföra detta uppdrag har fonden byggt upp ett system för temporära lån till medlemsländerna och en funktion för övervakning av medlemsländernas ekonomier. Vidare bidrar fonden med mjuka lån till utvecklingsländer och bistår medlemsländerna med kunskapsstöd.

Ett antal stora lån inom fondens ordinarie lånefaciliteter har avtalats under året. Tre av dem är kortfristiga s.k. standby arrangemang: Argentina (720 miljoner SDR¹), Ukraina (598 miljoner SDR) och Venezuela (976 miljoner SDR). Ett är ett s.k. EFF-arrangemang²: ett treårigt lån till Ryssland (6,9 miljarder SDR), det största i sitt slag i fondens historia.

Vid årsmötet hösten 1996 fattade fonden två viktiga beslut vad avser de fattigaste länderna: en fortsättning på ESAF³, fondens mjuka lånefacilitet och en modell för lösning på ett antal djupt skuldsatta u-länders, HIPC:s⁴ skuldproblem. Exakt hur finansieringen ska ske är emellertid ännu inte klart. Liksom tidigare måste bilaterala bidrag spela en viktig roll. Fortsättningen på ESAF gäller åren 2000–2004. Därefter blir ESAF självfinansierande. HIPC-initiativet är avsett för länder, som trots omfattande strukturreformer och sedvanliga lån/skuldlättnader inte kan nå en hållbar betalningsbalanssituation. Samtliga kreditorer ska därför om länderna genomför anpassningsprogram minska sina fordringar på dessa länder.

Nivån på betalningsdröjsmålen till IMF har i stort varit oförändrad under 1996.

Tabell 1. IMF:s finansiella transaktioner

Uppgifter vid slutet av respektive år

Miljarder SDR

	1994	1995	1996
Kreditutbetalningar	4,98	16,97	5,27
Utbetalningar SAF ⁵ /ESAF	0,88	1,43	0,71
Återbetalningar till IMF			
på lämnade krediter	4,6	6,6	5,07
Återbetalningar till IMF på SAF/ESAF	0,2	0,4	0,48
Totalt nettoutflöde in/utlåning	1,1	11,4	0,43

De två senaste årens höga lånebehov har inneburit att fon-

dens likviditet har minskat. Då det höga lånebehovet väntas kvarstå, har styrelsen beslutat att se över fondens resurser. Finansieringsöverenskommelsen mellan G 10⁶ och fonden har utvidgats, både vad gäller beloppet och antalet länder (se nedan). Hur mycket medlemsländernas kvoter bör höjas inom ramen för den elfte kvotöversynen har ännu inte beslutats.

Under året beslöts att genomföra en särskild tilldelning av SDR till samtliga IMF:s medlemmar. Tilldelningen är särskild i den mån att den ej motiveras utifrån valutafondens stadgar, vilka stipulerar att ett långsiktigt och globalt behov av ökad likviditet måste föreligga. Denna tilldelning är istället motiverad av jämlikhetsskäl. En del av IMF:s nyare medlemmar har aldrig tilldelats SDR. För att genomföra detta krävs därför en ändring av valutafondens stadgar. När tilldelningen ska äga rum och hur stor den ska vara kommer att bestämmas under 1997.

IMF fyller sin övervakningsfunktion på två sätt; dels genom en diskussion på global nivå, dels genom årliga konsultationer med medlemsländerna. Under 1996 har fonden fortsatt den översyn av övervakningsfunktionen som påbörjades 1995 som ett svar på Mexiko-krisen 1994. Arbetet under 1996 har resulterat i en förstärkning av funktionen, med tätare övervakning av vissa länder och klarare fokusering på växelkursfrågor. Ökad vikt har också lagts på analys av kapitalbalansutvecklingen, särskilt för länder som opererar på de internationella kapitalmarknaderna och där en negativ utveckling skulle kunna få konsekvenser för det internationella finansiella systemet.

På ett mer övergripande plan antog fonden 1996 ett nytt policydokument, "Partnership for Sustainable Growth". Denna deklaration innehåller ekonomisk-politiska åtgärder som IMF och dess medlemmar tillmäter särskild stor vikt i strävan efter en hållbar ekonomisk tillväxt.

Sveriges relation till IMF

Sverige utgör tillsammans med de övriga nordiska länderna och de baltiska länderna en av IMF:s 24 valkretsar. Under tvåårsperioden 1996–1997 har Sverige ordförandeskapet i valkretsen. Under denna period representerar Sverige genom Eva Srejber valkretsen i IMF:s exekutivstyrelse. Ordförande-

skapet innebär också att Sverige under perioden ansvarar för den nordisk-baltiska samordningen av instruktioner till exekutivstyrelsen. Riksbanken svarar för de officiella förbindelserna mellan Sverige och IMF.

Sveriges kvot, kapitalinsats, i valutafonden uppgår till 1 614 miljoner SDR. Detta motsvarar en röstandel på 1,1 procent i IMF. Sverige har tilldelats totalt 246,53 miljoner SDR. Inom ramen för ett avtal om frivilliga transaktioner i SDR har andra IMF-medlemmar köpt och sålt SDR till Riksbanken utöver det ordinarie tilldelningsförfarandet. Som en följd härav har Riksbankens SDR-innehav under 1996 minskat med 47,6 miljoner SDR till 198,9 miljoner SDR.

Tekniskt bistånd

IMF ger sina medlemsländer tekniskt bistånd dels genom att sända ut experter, dels i form av kurser i exempelvis penningpolitik, finanspolitik och betalningsbalansstatistik vid sitt institut i Washington. IMF och andra multilaterala organisationer samt vissa enskilda länder finansierar ett kursutbud vid Joint Vienna Institute i Wien, vilket i första hand vänder sig till personer från centralbanker och finansdepartement i de forna planekonomierna. Experter från Riksbanken har under 1996 medverkat vid föreläsningar vid detta institut.

Riksbanken har även givit tekniskt bistånd bilateralt under året. Främst har detta skett i form av finansiering och medverkan i ett utbildningsprogram för den litauiska finansiella sektorn som har genomförts i Stockholms universitets regi. Programmet, som inriktade sig på bankverksamhet och ledarskap, genomfördes i Vilnius och i Stockholm. I december anslöt sig Riksbanken till den grupp centralbanker inom EU som ger tekniskt bistånd till den ryska centralbanken under EU:s s.k. Tacis-program.

Bank for International Settlements

Bank for International Settlements, BIS, har till uppgift att främja samarbete mellan medlemsländernas centralbanker.

BIS utgör diskussionsforum och utredningsorgan i penning- och valutapolitiska frågor. Banken utför också finansiella transaktioner för centralbankernas räkning och kan på andra sätt delta i internationella finansiella arrangemang. BIS fungerar även som sekretariat för ett antal sakorienterade kommittéer inom G 10 vilkas arbete beskrivs nedan. Riksbanken var under året, liksom under de flesta år sedan BIS tillkomst 1930, företräd i BIS styrelse. Riksbanken har under 1996 ökat sitt aktieinnehav i BIS. Under året fick BIS nio nya medlemmar⁷.

Riksbanken har under året deltagit i följande BIS-kommittéer:

Baselkommittén för banktillsyn har arbetat med att införa de utvidgade kapitalkrav för bankerna inom G 10 som G 10 fattade beslut om i december 1995. En annan viktig uppgift för kommittén under året har varit arbetet med att stärka samarbetet med tillsynsmyndigheter utanför G 10. I Stockholmskonferensen om banktillsyn i juni 1996 deltog representanter för tillsynsmyndigheter från i-länder och s.k. emerging market-länder för att diskutera gränsöverskridande bankverksamhet.

Betalningssystemkommittén har till uppgift att analysera utvecklingen i inhemska och gränsöverskridande betalningar. I mars 1996 publicerade kommittén en rapport om risker i valutatransaktioner.

Euromarknadskommittén diskuterar utvecklingen på de internationella finansiella marknaderna. Under 1996 har denna kommitté bl.a. inlett arbete för att förbättra tillgången och kvaliteten på statistik över internationellt verksamma bankers fordringar på individuella länder.

Guld- och valutakommittén diskuterar främst utvecklingen på valutamarknaden samt frågor i anslutning till denna.

G 10

G 10 är ett viktigt forum för internationellt ekonomiskt samarbete, där medlemsländernas centralbanker och finansministerier är representerade. En stor uppgift under 1996 har varit förhandlingarna om ett nytt och utvidgat lånearrangemang för valutafonden, New Arrangements to Borrow, NAB. Detta nya arrangemang ska kunna aktiveras vid kriser som

hotar det internationella monetära systemets stabilitet. Arrangemanget innebär en fördubbling av det tillgängliga beloppet jämfört med avtalet med det tidigare General Arrangements to Borrow, GAB, och en vidgning av kretsen till att omfatta nya länder med betydande finansiell styrka. I maj 1996 presenterade G 10 en rapport om procedurer för reglering av statliga låntagares likviditetskriser.

Finansiell statistik

Riksbanken ska enligt 50 § riksbankslagen "löpande offentliggöra statistiska uppgifter rörande valuta- och kreditförhållanden". Inom Riksbanken sker en omfattande framställning av finansiell statistik. Statistiken täcker områden som in- och utlåning från kreditinstitut, penningmängd, svensk obligationsmarknad, betalningsbalans, räntor och valutakurser. Den information som statistiken ger bildar grunden för Riksbanken och externa användare att förstå utvecklingen på de finansiella marknaderna, deras funktionssätt och interaktion med den reala ekonomin.

Insamlingen av statistikunderlag sker med stöd av riksbankslagen. Av lagen framgår att finansiella institut ska lämna de uppgifter till Riksbanken som är nödvändiga för att kunna dels följa utvecklingen på valuta- och kreditmarknaderna, dels övervaka det finansiella systemets stabilitet. Dessutom framgår att Riksbanken får samla in uppgifter som behövs som underlag för att sammanställa Sveriges betalningsbalans.

I statistikansvaret ingår också att göra statistiken tillgänglig för användare. Det sker genom distribution av statistikpublikationer och genom informationssystemet PMI.

EU

Riksbanken har under 1996 vad gäller finansiell statistik deltagit i ett omfattande internationellt omställnings- och harmoniseringsarbete. Detta arbete är en följd dels av Sveriges EU-medlemskap, dels av förberedelserna för den Ekonomiska och monetära unionen. Inom Riksbankens område är

det i första hand finansmarknadsstatistiken och betalningsbalansstatistiken som berörs.

1996/97:RB1

Inom finansmarknadsområdet sker arbetet med harmoniseringen i arbetsgrupper inom det Europeiska monetära institutet, EMI. Arbetet har under 1996 inriktats på att harmonisera begrepp och definitioner samt att definiera rapportkraven. I detta arbete har en ny population av finansiella institut definierats, s.k. monetära finansinstitut, MFI. Denna grupp omfattar sådana institut som bidrar till penningmängden. En ny rapportering för dessa institut har utformats.

När det gäller betalningsbalansstatistiken fokuseras intresset inom EMI till kapitalbalansen där en harmonisering av centrala begrepp och definitioner pågår. Från och med januari 1999, då den monetära unionen trätt i kraft, ska de länder som deltar i unionen rapportera sådana underlag till Europeiska centralbanken som gör det möjligt att sammanställa en betalningsbalans för det gemensamma valutaområdet.

Eurostat

Riksbanken deltar också i arbetet inom Eurostat, där harmoniseringsarbetet i första hand är inriktat på bytesbalansens olika delar. Detta harmoniseringsarbete går hand i hand med förändringar som har samband med introduktionen av Internationella valutafondens, IMF, femte betalningsbalansmanual. Den svenska betalningsbalansen kommer under 1997 att anpassas till denna manual.

IMF

Sverige beslöt i maj 1996 att delta i den särskilda statistikstandard, "Special Data Dissemination Standard", SDDS, som formulerats av IMF. Vid utgången av 1996 hade ett 40-tal länder anslutit sig, vilket innebär att dessa länder före utgången av 1998 måste anpassa sin ekonomiska statistik till de krav som denna standard ställer. Standarden syftar till att internationellt höja kvalitén i ekonomisk statistik vad gäller innehåll, spridning, integritet m.m. Mexiko-krisen var en utlösande faktor till IMF:s initiativ, eftersom fördröjningar i

IMF:s standard definierar vilken statistik som ska finnas på det ekonomiska området. Krav ställs vidare på periodicitet och på hur lång eftersläpning som statistiken får ha när den publiceras. Statistikens integritet är ett annat viktigt krav. Det innebär t.ex. att metodändringar ska redovisas öppet och helst i förväg, att publiceringsplaner ska finnas och att statistiken ska göras tillgänglig för alla användare samtidigt.

Sveriges anslutning till IMF:s standard berör även Riksbankens statistikproduktion. Riksbanken kommer att i publiceringskalendrier på förhand informera om tidpunkter för utgivning av sin statistik. I övrigt uppfyller Riksbankens statistik redan idag de krav som ställs i IMF-standard.

BIS

Även inom Banken för Internationell Betalningsutjämning, BIS, pågick under 1996 en översyn av statistikproduktionen. Den månatliga, kvartalsvisa och halvårsvisa bankstatistiken kommer till följd härav att läggas om. Beslut har också fattats om att inleda en ny rapportering av statistik beträffande finansiella derivat till BIS.

Diagram 1. Åldersstruktur för Riksbankens personal

Antal personer

Källa: Riksbanken

Diagram 2. Personalerörlighet

Antal personer

Källa: Riksbanken

¹ SDR; Särskilda dragningsrätter (engelska; Special Drawing Rights) är en reservvaluta, som är skapad av IMF. IMF:s medlemsländer tilldelas SDR i förhållande till sina andelar i IMF. Värdet på SDR är baserat på följande fem valutor; USD, DEM, JPY, GBP och FRF. 1996-12-30 var 1 SDR = 9,8362 SEK.

² Extended Fund Facility.

³ Enhanced Structural Adjustment Facility.

⁴ Heavily Indebted Poor Countries.

⁶ Belgien, Frankrike, Italien, Japan, Kanada, Nederländerna, Schweiz, Storbritannien, Sverige, Tyskland och USA.

⁷ Centralbankerna i Brasilien, Hong-Kong, Indien, Kina, Mexiko, Ryssland, Saudiarabien, Singapore och Sydkorea.

⁵ Structural Adjustment Facility.

Riksbankens bokslut

Redovisningsprinciper

Riksbankens redovisning ska ge relevant information om Riksbankens verksamhet. De tillämpade redovisningsprinciperna innebär att Riksbankens tillgångar och skulder är enhetligt värderade till gällande marknadsvärden, med undantag av guld och anläggningstillgångar.

Värdepappersinnehavet har värderats till marknadens köpkurs inklusive upplupen ränta till och med den 31 december 1996. Köpkurser per den 30 december 1996 har använts för såväl svenska som utländska värdepapper. Fordringar och skulder i utländsk valuta har värderats till balansdagens köpkurs enligt den officiella kurslistan. Terminskontrakt i ut-

ländsk valuta värderas enligt dagskurs för terminsaffärer med motsvarande återstående löptid.

1996/97:RB1

Orealiserade vinster och förluster i valuta, som uppstått på grund av ovanstående värderingsmetoder gottskrivs eller belastar rörelseresultatet netto under posten "Omräkning av valutakurser". I denna post ingår också värderingen av terminspositionen.

Transaktioner avseende penning- och kapitalmarknadsinstrument registreras på avslutsdagen men betraktas som förpliktelser utanför balansräkningen fram till likviddagen. På likviddagen sker redovisning i balansräkningen.¹

Värdeförändringar avseende valutaterminer och andra poster utanför balansräkningen beaktas från avslutsdagen.

Diskonterings- och nollkuponginstrument är upptagna till upplupet anskaffningsvärde.

Resultatposterna för ränteintäkter på Riksbankens värdepappersinnehav innefattar efter marknadsvärderingen avkastning i form av kupongräntor, upplupna räntor, realiserade och orealiserade kursvinster respektive kursförluster.

Det faktum att resultatet innefattar orealiserade kursvinster och kursförluster medför att det redovisade resultatet varierar mellan bokslutstillfällena till följd av förändringar av det inhemska och internationella ränteläget. Marknadsvärderingen av tillgångar och skulder innebär att inkomster och utgifter i den utländska och inhemska rörelsen periodiseras. Rörelsens resultat och avkastning blir hänfödda till det räkenskapsår de avser i likhet med vad som skulle ha skett om Riksbankens tillgångar och skulder hade realiserats på balansdagen.

Redovisning av repor

Riksbanken bruttoredovisar sedan 1995 utlånings- och inlåningsrepor i utländska valutor och svenska kronor.

Utlåningsrepor för utländska rörelsen redovisas under "Banker och utländska värdepapper" och inlåningsrepor under "Övriga utländska skulder". Utlåningsrepor för svenska rörelsen redovisas under "Utlåning, banker" och inlåningsrepor under "Inlåning, banker".

De värdepapper som Riksbanken lämnar som säkerhet vid inlåningsrepor marknadsvärderas enligt de regler som gäller för Riksbankens övriga värdepappersinnehav. Värdepapper som Riksbanken erhåller vid utlåningsrepor marknadsvärderas däremot inte, eftersom de är att betrakta som säkerhet för lån och inte är ägda av Riksbanken. I resultaträkningen redovisas intäkten från utlåningsrepor under ränteintäkter av utlåning medan Riksbankens kostnad för inlåningsrepor redovisas under räntekostnader för inhemska rörelsen.

Finansiella risker

I Riksbankens förvaltning av valutareserven uppstår olika typer av risker. De mest betydelsefulla är ränterisker, valutarisiker, likviditetsrisker och kreditrisker. Dessa kan kvantifieras med olika metoder.

Normalt uppstår finansiella risker beroende på att tillgångar och skulder ej är perfekt matchade. Riksbankens skuldsida har ingen direkt koppling till det finansiella innehavet, valutareserven, varför denna begreppsmässigt kan betraktas som en förvaltningsportfölj.

Andra viktiga riskområden, såsom legala och administrativa risker, är svåra att kvantifiera och uttrycka i kronor.

Ränterisker

Ränterisk kan anges genom en portföljs duration. Duration är ett tidsmått som anger den genomsnittliga återbetalningstiden i en portfölj med hänsyn till kupongbetalningar, eventuella amorteringar och slutförfall. För valutareserven var per den 31 december 1996 durationen 4,5 år.

Ränterisken kan också anges som modifierad duration och uttrycker då den procentuella värdeförändringen som följer av 1 procentenhets förändring av marknadsräntan. För valutareserven var per den 31 december 1996 den modifierade durationen 4,5 procent.

Valutarisker uppstår då tillgångar och skulder i en valuta inte är lika stora. I Riksbankens verksamhet uppstår valutarisken beroende på att delar av valutareserven placeras i utländska värdepapper och i depositioner/nostro medan värderingen sker i svenska kronor. Riksbanken hanterar denna risk genom fastställda normandelar för olika valutor samt maximala avvikelser för dessa. Innehavet är koncentrerat i de mest likvida valutorna enligt en fastställd normportfölj.

Riksbanken upprätthåller samma norm på det totala valuta-innehavet, dvs. avista och terminsposition.

Likviditetsrisker

Likviditetsrisken är risken för att ett specifikt innehav inte kan avyttras utan påtaglig prissänkning. En bristande omsättbarhet kan påverka priset negativt. Likviditetsrisken i ett värdepapper beror främst av likviditeten i den marknad där papperet omsätts, emittent samt av villkoren förknippade med värdepapperet.

Riksbanken begränsar denna risk genom att bara placera i instrument för vilka det existerar stora och likvida marknader.

Kreditrisker

Kreditrisken (motpartsrisken) avser risken för att motparten inte kan fullfölja sina åtaganden avseende amorterings-, ränte- eller slutbetalning enligt instrumentets ursprungliga villkor. Långivaren eller innehavaren riskerar att avkastning och placerat kapital erläggs för sent eller inte alls.

Innehaven i valutareserven består i huvudsak av placeringar i statspapper och andra institutioner som anses fria från kreditrisk. Övriga placeringar, maximalt 15 procent, är limiterade i förhållande till valutareservens totala marknadsvärde och efter diversifiering på institut med högsta kreditvärdighet enligt aktuell extern rating.

BALANSRÄKNING per den 31 december 1996**Tillgångar, mkr**

	1996	1995	1994 ²	
Guld och utländska tillgångar				
Guld	Not 1	905	925	1 167
Särskilda dragningsrätter i IMF	Not 2	1 978	2 956	508
Reservposition i IMF	Not 3	4 476	3 816	4 930
ECU-fordran på EMI	Not 4	10 578	11 764	–
Banker och utländska värdepapper	Not 5	122 304	151 859	174 584
Guld och valutareserv		140 241	171 320	181 189
Sveriges andel i Världsbankens grundfond, inbetalt belopp		–	–	593
Övriga utländska tillgångar	Not 6	–	5	4
Inhemska tillgångar				
Statspapper och obligationer	Not 7	59 045	71 025	87 326
Utlåning, banker	Not 8	9 638	2 607	10
Övriga inhemska tillgångar	Not 9	2 501	11 480	2 983
Anläggningstillgångar				
Anläggningstillgångar	Not 10	1 169	864	654
Summa tillgångar		212 594	257 301	272 759

Terminsposition och andra inom linjen förda poster, se not 31.

Skulder och eget kapital, mkr

1996
3

1995

1994

Utländska skulder

Nettotilldelning av särskilda

dragningsrätter i IMF

Not 2

2 448

2 457

2 699

Övriga utländska skulder

Not 11

4 135

3 484

3 447

Inhemska skulder

Inlåning, banker

Not 8

1 467

1 295

1 492

Inlåning, övriga

Not 12

6

17 640

15 084

Inlåning

1 473

18 935

16 576

Riksbankscertifikat

Not 13

32 040

75 142

107 960

Särskilda räkningar

Not 14

121

586

922

Övriga inhemska skulder

Not 15

4 254

3 466

177

Utelöpande sedlar och mynt

Sedlar

Not 16

77 135

73 064

72 992

Mynt

Not 17

3 656

3 596

3 450

Utelöpande sedlar och mynt

80 791

76 660

76 442

Resultatutjämningsfond och eget kapital

1996/97:RB1

Resultatutjämningsfond	Not 18	46 993	42 419	28 149
Eget kapital	Not 19	26 283	29 606	27 793
Resultatutjämningsfond och eget kapital		73 276	72 025	55 942
Årets resultat		14 056	4 546	8 594
Summa skulder och eget kapital		212 594	257 301	272 759

Terminspostition och andra inom linjen förda poster, se not 31.

RESULTATRÄKNING ÅR 1996**Mkr**

	1996	1995	1994 ⁴	
Utländska rörelsen				
Ränteintäkter	Not 20	9 439	23 291	– 2 966
Räntekostnader	Not 21	– 150	– 182	– 155
Omräkning av valutakurser	Not 22	4 941	– 4 563	2 394
Summa utländska rörelsen		14 230	18 546	– 727
Inhemska rörelsen				

Ränteintäkter av statspapper m.m.	Not 23	9 659	11 169	690
Ränteintäkter av utlåning till banker m.m.	Not 24	93	163	274
Räntekostnader m.m.	Not 25	– 4 946	– 10 666	– 9 814
Summa inhemska rörelsen		4 806	666	– 8 850
Förvaltningsintäkter	Not 26	145	144	131
Förvaltningskostnader	Not 27	– 541	– 533	– 598
Övriga intäkter	Not 28	3	0	0
Övriga kostnader	Not 29	– 13	– 7	– 11
Resultat före bokslutsdispositioner		18 630	18 816	– 10 055
Bokslutsdisposition				
Upplösning av resultatutjämningsfond	Not 30			+18 649
Avsättning till resultatutjämningsfond	Not 30	– 4 574	– 14 270	
Årets resultat		14 056	4 546	8 594

Översikt

I Riksbankens redovisning används begreppen "Utländska rörelsen" respektive "Inhemska rörelsen". Utländska rörelsen avser innehav i utländska värdepapper, depositioner/nostro och guld, valutareserven. Den inhemska rörelsen avser in-/utlåning i det svenska banksystemet, statspapper och bostadsobligationer i kronor samt övriga tillgångar och skulder i kronor. Förvaltningsintäkter/-kostnader genereras i den del av verksamheten som inte är direkt förknippad med det finansiella flödet. Förvaltningsresultatet belyses under ett särskilt avsnitt (se sid. 61).

Bokslutskommentar

Vid årsskiftet 1996/97 uppgick balansomslutningen till 212 594 mkr (257 301 mkr). Av den totala minskningen på 44 707 mkr (15 458 mkr) utgör minskningen i valutareserven 31 079 mkr (9 869 mkr). Minskningen beror i huvudsak på amorteringen av terminsboken.

Riksbanken uppvisade 1996 ett resultat före bokslutsdispositioner på 18 630 mkr (18 816 mkr). De minskade ränteintäkterna i den utländska rörelsen uppvägs av minskade räntekostnader i den inhemska rörelsen. Förvaltningsnettot är i stort oförändrat sedan 1995.

Det lägre resultatet i den utländska rörelsen förklaras främst av att räntenedgången 1996 ej varit lika stark som 1995 vilket ger effekter genom marknadsvärderingen av värdepappersinnehavet.

Den minskade räntekostnaden inom den inhemska rörelsen förklaras av den minskade genomsnittliga volymen utelöpande riksbankscertifikat.

Under året har kronans värde försvagats något mot de mest centrala valutorna i Riksbankens valutareserv, vilket sammantaget, inräknat utestående terminskontrakt, ger en positiv värderingseffekt på 4 941 mkr (−4 563 mkr).

Det var främst under fjärde kvartalet kronan deprecierade mot de i valutareserven ingående valutorna.

Inleveransen till staten blir enligt gällande riktlinjer 8 100 mkr (8 100 mkr). Detta belopp överförs under 1997.

Större förändringar av tillgångar och skulder

Valutareservens genomsnittliga behållning var under 1996 ca 153,4 mdkr (188,9 mdkr).

Posten övriga inhemska tillgångar var vid årsskiftet 2 501 mkr (11 480 mkr). Den stora förändringen i posten beror på marknadsvärderingen av utestående valutaterminskontrakt vid årsskiftet. Årets marknadsvärdering visar ett uppskrivningsbehov av skulden i terminspositionen på 692 mkr, vilket redovisas under övriga inhemska skulder. Utfallet i terminspositionen 1995 var 8 056 mkr och redovisades då på tillgångssidan under övriga inhemska tillgångar.

Riksbanken har under 1996 haft en negativ terminsposition, utländska valutor sålda på termin, på i genomsnitt ca 70,1 mdkr (126,4 mdkr). Avista- och terminsinnehavet av utländska valutor har under året i genomsnitt uppgått till ca 83,3 mdkr (63,0 mdkr).

Innehavet av statspapper och obligationer har minskat från 71 025 mkr vid årets början till 59 045 mkr vid årets slut och har i genomsnitt uppgått till 68,0 mdkr (79,7 mdkr).

Behållningen av utestående riksbankscertifikat har minskat till följd av ett stramare likviditetsläge i banksystemet orsakat av att Riksbanken låtit den utestående terminspositionen minska med 64 201 mkr till 42 799 mkr. Inlåning via emission av riksbankscertifikat uppgick vid årets slut till 32 040 mkr (75 142 mkr).

Posten inlåning övriga har minskat beroende på att medel avsatta för Statens kärnkraftsinspektion förts över till Riksgäldskontoret. Denna motsvarade för 1995 en utgående balans på 17 634 mkr.

Utelöpande sedlar och mynt varierar beroende på behovet av denna typ av betalningsmedel. Normalt är den utelöpande sedelmängden som störst vid årsskiftet.

Anläggningstillgångar

Under 1996 har Riksbanken erhållit tilldelning av aktier i

Bank of International Settlements, BIS. För 3 000 aktier har erlagts en likvid om 254 mkr (se not 1 och 10). 1996/97:RB1

Under året har också värdet på en av Riksbankens fastigheter skrivits ned med 4 mkr. Nedskrivet belopp förs mot dispositionsfonden.

Köp och försäljning av valutor på termin

Vid årsskiftet 1996/97 hade Riksbanken sålt valutor på termin motsvarande ett belopp om 42 799 mkr till transaktionskurs. Marknadsvärderingen av utestående valutaterminskontrakt i utländsk valuta per årsskiftet har inneburit en uppskrivning av Riksbankens åtaganden med 692 mkr. Detta belopp belastar årets resultat.

Bokslutsdisposition

Riksbankens inleverans av vinstmedel till statsverket görs enligt riktlinjer som fastställdes 1988 (Riksdagsbeslut 1989-05-03 FiU 1988/89:27 och 1993/94:FiU14).

Av årets resultat före bokslutsdispositioner 18 630 mkr föreslås att 4 574 mkr avsätts till resultatutjämningsfonden. Av årets resultat efter bokslutsdispositioner 14 056 mkr föreslås 5 956 mkr avsättas till dispositionsfonden och 8 100 mkr levereras till statsverket. Se vidare "Förslag till disposition av Riksbankens resultat för år 1996".

Noter till balans- och resultaträkning

Not 1

Guld

Värderingen av Riksbankens guldinnehav har som tidigare skett till 42,22 US dollar/uns, vilket motsvarar 6 190,08 kro-

nor/kg. Den dollarkurs som används i detta sammanhang är senast gällande centralkurs (4,56 kronor per US dollar) som formellt upphävdes 1978. En översyn pågår inom EMI:s ram för att skapa gemensamma regler för de europeiska centralbankernas värdering av sina guldinnehav.

Minskningen av guldinnehavet, – 20 mkr, bokfört värde, förklaras av att likvid motsvarande detta värde erlagts vid tilldelning av aktier i BIS (jmf. not 10 och not 19). Detta har påverkat Riksbankens samlade innehav av guld med 3,2 ton. Det totala innehavet uppgår per 961231 till 185,4 ton, vilket motsvarar ett marknadsvärde på ca 15,1 mdkr.

Not 2

Särskilda dragningsrätter i Internationella valutafonden, IMF/Nettotilldelning av särskilda dragningsrätter i IMF

På tillgångssidan upptas Riksbankens innehav av särskilda dragningsrätter, SDR, medan Sveriges nettotilldelning av SDR redovisas under utländska skulder. Nettotilldelningen uppgår till 247 miljoner SDR. SDR-posterna har upptagits till marknadsvärde vid respektive års slut.

Not 3

Reservposition i IMF

Sveriges insatskapital i valutafonden uppgår till 1 614 miljoner SDR. I reservpositionen ingår dels det belopp som inbetalts i reservvalutor (motsvarande 364 miljoner SDR), dels det nettobelopp som fonden använt för utlåning i svenska kronor till medlemsländerna. Beloppet i utländsk valuta är omräknat efter marknadskurs vid respektive års slut.

Not 4

ECU-fordran på EMI (Europeiska monetära institutet)

Avser Riksbankens ECU-fordran på EMI, till följd av det ömsesidiga svapp-avtalet, och uppgår till 10 578 mkr. På grund av att svapp-avtalet skett till marknadspris har det guld som ingår i avtalet också marknadsvärderats. Motsvarande minskning har skett av posterna "Guld" och "Banker och

Not 5

Banker och utländska värdepapper

Denna post i valutareserven består till övervägande del av utländska statspapper och statsgaranterade värdepapper samt därutöver av tillgodohavanden i utländska banker såsom depåer och behållningar på nostrokonton.

Den genomsnittliga behållningen har varit ca 137,4 mdkr (172,5 mdkr).

Not 6

Övriga utländska tillgångar

Här redovisades tidigare Riksbankens innehav av utländska sedlar. Sedan 1996 håller Riksbanken inte längre några utländska sedlar.

Not 7

Statspapper och obligationer

Riksbankens innehav av statspapper och obligationer består av statsskuldväxlar, statsobligationer samt ett mindre antal övriga obligationer. Vid årsskiftet uppgick det sammanlagda värdet till 59 045 mkr (71 025 mkr) i bokfört värde, motsvarande nominella värdet 52 414 mkr (65 191 mkr). I genomsnitt uppgick det bokförda innehavet till 63,0 mkr (79,7 mdkr).

Not 8

Utlåning, banker/Inlåning, banker

Under posten "Utlåning banker" redovisas dels lån till bankerna på deras konto för upplåning i utlåningssteget i Riksbankens styrsystem, dels lån via dagslån. Överskottet på bankernas konto för placering i inlåningssteget i Riksbank-

kens styrsystem redovisas under posten "Inlåning, banker". I 1996/97:RB1
genomsnitt har motsvarande upp- och inlåning för bankerna
uppgått till ca 0,1 mdkr (0,3 mdkr) respektive ca 0,1 mdkr
(0,4 mdkr). Detta i enlighet med Riksbankens policy som
innebär att banksystemet ska sträva efter att likviditetsmäss-
igt ligga så nära $\pm$ noll som möjligt.

Transaktionerna på dagslånemarknaden, som utförs i syfte
att finjustera likviditeten i banksystemet, har för upplåning i
genomsnitt uppgått till ca 1,0 mdkr (1,3 mdkr) och för inlå-
ning till ca 1,8 mdkr (1,8 mdkr).

Not 9

Övriga inhemska tillgångar

Mkr	1996	1995	1994
Balansering av valutakursvinst i			
terminspositionen	—	8 056	2 830
Fordran RRV (EU)	2 339	3 238	—
Fordran mervärdeskatt	13	9	8
Personallån	141	140	135
Övrigt	8	37	10
Summa	2 501	11 480	2 983

Som en övrig inhemsk tillgång 1994 och 1995 redovisas den
balanserade valutakursvinsten i terminspositionen till följd
av marknadsvärderingen. När en valutakursförlust i termins-
positionen belastar resultatet redovisas en reservering under
"Övriga inhemska skulder" (se not 15).

Posten "Fordran RRV (EU)" balanserar medel som kredite-
rats och kvarstår på EU-kommissionens konto i Riksbanken.
När utbetalning sker från detta konto debiteras samtidigt
statsverkets konto motsvarande belopp. Riksbankens an-
ställda kan erhålla personallån. Villkoren för personallån är i
enlighet med bankpraxis. Lånen handläggs enligt avtal av

*Not 10**Anläggningstillgångar*

Riksbankens anläggningstillgångar invärderades 1994 i balansräkningen. Tillgångarna upptogs till anskaffningsvärde minskat med avskrivningar för de år tillgångarna innehafts (avskrivningar se även not 27).

Under 1996 har Riksbanken erhållit tilldelning av 3 000 aktier i BIS. Aktierna i BIS är upptagna till genomsnittligt anskaffningsvärde.

Tidigare invärderade aktier och andelar är upptagna till ett ursprungligt anskaffningsvärde.

Anläggningstillgångar

fört värde, mkr	Bok-		
	1996	1995	1994
Aktier och andelar (nom. värde)	475	221	56
Aktier i AB Tumba Bruk			
860 000 aktier à 100 kr	43	43	43
Aktier i Swift			
13 aktier à 5 000 BEF	0	0	0
Andelar i EMI			
2,9 procent av totala andelsbeloppet	165	165	—
Aktier i BIS			
16 021 aktier à 2 500 guldfranc	267	12	12
			66

	1996	1995	1994
--	------	------	------

Fastigheter

Anskaffningsvärde	778	758	711
Ackumulerade avskrivningar enligt plan	– 255	– 235	– 221
Ackumulerade avskrivningar på årets avyttringar	13	0	0
Årets avskrivningar	– 20 ⁵	– 20	– 16
Bokfört värde	516 ⁶	503	474

Maskiner och inventarier

Anskaffningsvärde	422	360	303
Ackumulerade avskrivningar enligt plan	– 220	– 179	– 142
Ackumulerade avskrivningar på årets avyttringar	17	0	0
Årets avskrivningar	– 41 ⁷	– 41	– 37
Bokfört värde	178	140	124

*Not 11**Övriga utländska skulder*

I övriga utländska skulder ingår konton i Riksbanken i svenska kronor för andra centralbankers och internationella organisationers räkning (lorokonton). Under denna post redovisas från och med 1995 även utländska inlåningsrepor.

*Not 12**Inlåning, övriga*

Enligt riksdagsbeslut proposition 1995/96:83 har under januari 1996 Statens kärnkraftsinspektions medel i Riksbanken utbetalats till Riksgäldskontoret för Kärnavfallsfondens räkning. Inga nya medel avsätts i räkning hos Riksbanken.

Under posten redovisas belopp för personalföreningar, anställda i Riksbanken m.fl.

1996/97:RB1

Mkr	1996	1995	1994
Statens kärnkraftinspektion	0	17 634	15 078
Övriga	6	6	6
Summa	6	17 640	15 084

Not 13

Riksbankscertifikat

Banksystemets likviditet påverkas framför allt av Riksbankens emissioner av riksbankscertifikat. Emissioner av riksbankscertifikat sker varje vecka och den normala löptiden är numera sju dagar.

Den genomsnittliga inlåningen via riksbankscertifikat under 1996 var ca 70,8 mdkr (104,2 mdkr).

Not 14

Särskilda räkningar

Under posten redovisas depositionsräkningar, som till största delen utgörs av företags avsättningar till investeringsfond. Under 1996 minskade behållningen på dessa räkningar med 465 mkr till 121 mkr. Fondavsättningarna i företagens redovisning ska vara återförd till beskattning senast vid 1996 års taxering (för de företag som inte taxeras 1996, sker återföringen först i 1997 års taxering).

Statsverket har erhållit ränta på medel innestående på särskilda räkningar (se avsnittet om riktlinjer för disposition av Riksbankens resultat).

Not 15

Mkr	1996	1995	1994
Reservation för valutakursförlust i terminspositionen	692	—	—
Balanserad kurseffekt EU-svapp	3 368	3 368	—
Skuld till statsverket	23	69	90
Oreglerade clearingbetalningar	1	2	—
Leverantörsskulder	48	15	31
Skuld till Riksgäldskontoret	102	0	0
Övriga skulder	20	12	56
Summa	4 254	3 466	177

Reservation för att täcka valutakursförlust i terminspositionen till följd av marknadsvärderingen per den 31 december 1996 redovisas under övriga inhemska skulder. Valutakurseffekten resultatförs.

Det svapp-avtal med EMI som ingicks under 1995 genomfördes till marknadspris. Detta innebär att skillnaden mellan marknadskursen och den historiska värderingskursen på guld balanseras mot posten "Övriga inhemska skulder" för att undvika resultatpåverkan.

Skulden till statsverket består av räntor på särskilda räkningar (jämför not 14). Detta belopp, 23 mkr, utbetalas under januari 1997.

Leverantörsskulder under denna post avser de fakturor som kostnadsbokförts 1996 men ej betalats före årsskiftet.

Skulden till Riksgäldskontoret består i inkommande betalningar som vid årsskiftet ej kunnat föras över till Riksgäldskontoret.

Beloppet under "Övriga skulder" utgörs av ej reglerade betalningar.

*Not 16**Utelöpande sedlar*

Posten består av vid årsskiftet utelöpande sedlar. Kring årsskiftet är den utelöpande sedelmängden som störst. Den fördelar sig på följande valörer:

Mkr	1996	1995	1994
1 000 kronor	38 637	37 842	39 569
500 kronor	25 565	22 316	19 903
100 kronor	10 332	10 649	11 298
50 kronor	913	185	205
20 kronor	1 309	1 679	1 608
10 kronor	286	299	315
5 kronor	93	94	94
Summa	77 135	73 064	72 992

*Not 17**Utelöpande mynt*

Vid årsskiftet bestod de utelöpande mynten av följande valörer:

Mkr	1996	1995	1994
10 kronor	1 306	1 321	1 247
5 kronor	831	811	790
2 kronor	8	9	9
1 kronor	810	783	759
0:50 kronor	192	185	179

Minnesmynt	509	487	1996/97:RB1466
Summa	3 656	3 596	3 450

Not 18

Resultatutjämningsfond

Genom riksdagsbeslut 1989 fastlades riktlinjer för disposition av Riksbankens resultat. Dessa riktlinjer innebär att, sedan avsättning av resultatet gjorts för inleverans till statsverket samt dispositionsfond, återstoden avsätts till eller upplöses ur en resultatutjämningsfond (se avsnittet "Riktlinjer för disposition av Riksbankens resultat"). I 1995 års bokslut har avsättning gjorts till denna fond med 14 270 mkr. I förslaget till disposition av Riksbankens resultat 1996 avsätts 4 574 mkr till resultatutjämningsfonden.

Not 19

Eget kapital

Eget kapital utgörs av:

Mkr	1996	1995	1994
Grundfond	1 000	1 000	1 000
Reservfond	500	500	500
Dispositionsfond	24 783	28 106	26 293
Summa	26 283	29 606	27 793

Avsättning till respektive ianspråktagande av grundfond och reservfond görs efter riksdagsbeslut. Senaste avsättningen gjordes 1978 då grundfonden ökades med 900 mkr och re-

servfonden med 400 mkr. Dispositionsfonden kan tas i anspråk efter beslut av riksbanksfullmäktige. Riksbankens anläggningstillgångar invärderades 1994 i balansräkningen. Det invärderade beloppet (654 mkr) fördes mot dispositionsfonden och är bara utdelningsbart till den del anläggningstillgångarna är avskrivna.

Under 1996 överfördes 1 009 mkr till dispositionsfonden av 1995 års resultat. För täckande av verksamhetens valutakurseffekt under 1995 behövde 4 563 mkr tas i anspråk av dispositionsfonden vilket netto ger att 3 554 mkr överförs från fonden under 1996. Därutöver har ett övervärde på ca 235 mkr lagts till dispositionsfonden med anledning av icke marknadsvärderat guld, bokfört till 20 mkr, erlagts som likvid för aktier i BIS. Detta övervärde är ej utdelningsbart (jmf. not 1).

Mot fonden har också förts en nedskrivning av fastighet motsvarande 4 mkr.

Totalt är 897 mkr av dispositionsfonden ej utdelningsbart.

Not 20

Ränteintäkter, utländska rörelsen

Som ränteintäkter redovisas erhållna och periodiserade räntor samt realiserade och orealiserade kursvinster respektive kursförluster på värdepapper. Jämfört med föregående år har ränteintäkterna minskat med 13 852 mkr (+26 257 mkr).

Marknadsvärderingen vid årsskiftet innebär att orealiserade kursförändringar i det utländska värdepappersinnehavet resultatförts.

Det lägre resultatet förklaras av en långsammare takt i räntenedgången under 1996 än under 1995. Nivån i internationella utländska obligationsräntor har sjunkit.

Not 21

Räntekostnader, utländska rörelsen

Av räntekostnaderna utgörs huvuddelen av räntor på nettotilldelningen av särskilda dragningsrätter i Internationella valutafonden. Här redovisas också räntor på utländska bankers och organisationers kronkonton (lorokonton) i Riksban-

ken samt kostnader för mäklalarvoden samt depå- och kontoavgifter avseende valutareservens förvaltning. Depå- och kontoavgifter 13 mkr (11 mkr) redovisades föregående år som förvaltningskostnader (jmf. not 27 och avsnitt "Riksbankens förvaltning").

Not 22

Omräkning av valutakurser

Uppskrivningen på netto 4 941 mkr (– 4 563 mkr) innefattar realiserade och orealiserade valutakurseffekter på såväl utländska tillgångar som utländska skulder, inklusive Riksbankens negativa terminsposition i utländsk valuta (se även not 15). Posten innefattar även de terminspremier vilka Riksbanken erhållit vid försäljning av utländska valutor på termin.

Det positiva resultatet är en följd av valutakursrörelser och sammansättningen av valutareserven. Riksbankens nettoinnehav av utländska valutor har blivit mer värda uttryckta i kronor.

Not 23

Ränteintäkter av statspapper och obligationer, inhemska rörelsen

Ränteintäkterna omfattar all avkastning i form av kupongränder samt realiserade och orealiserade kursvinster/kursförluster på Riksbankens inhemska värdepappersinnehav.

Marknadsvärderingen vid årsskiftet innebär att orealiserade kursförändringar i det inhemska värdepappersinnehavet resultatförts.

Ränteintäkterna har minskat med 1 510 mkr jämfört med föregående år (+10 479 mkr). Den lägre avkastningen förklaras av en långsammare takt i räntenedgången under 1996 än under 1995, vilket ger effekter i det inhemska obligationsinnehavet.

Not 24

Ränteintäkter av utlåning till banker m.m., inhemska rörelsen

Mkr	1996	1996/97:RB1	
		1995	1994
Banker	83	153	57
Riksgäldskontoret	0	0	207
Övrigt	10	10	10
Summa	93	163	274

Riksgäldskontorets finansiering och placering i Riksbanken upphörde fr.o.m. tredje kvartalet 1994.

Ränteintäkter från banker innehåller ränta från repor och räkningskrediter.

Not 25

Räntekostnader m.m., inhemska rörelsen

Mkr	1996	1995	1994
Banker	178	218	487
Särskilda räkningar (statsverket)	23	69	90
Riksgäldskontoret	0	0	159
Statens kärnkraftinspektion	37	1 632	1 273
Riksbankscertifikat	4 708	8 747	7 805
Summa	4 946	10 666	9 814

Räntekostnader avseende banker innehåller ränta från repor, inlåning och överskott i räkningskrediter.

Statsverket erhåller ränta på medel innestående på särskilda

räkningar i Riksbanken. Räntesatsen motsvarar räntan på 1996/97:RB1
sexmånaders statsskuldväxlar.

Not 26

Förvaltningsintäkter

Intäktsslag, mkr	1996	1995	1994
Affärsverksamhet, premieobligationer	11	13	16
Affärsverksamhet, sedlar och mynt	89	92	80
Clearing/interbank	9	6	4
Hyror m.m.	10	6	5
Övrigt	26	27	26
Summa förvaltningsintäkter	145	144	131

Not 27

Förvaltningskostnader

Huvudkostnadsslag, mkr	1996	1995	1994
Driftkostnader	391	378	399
Sedlar och mynt	89	94	87
Avskrivningar	61	61	112
Summa förvaltningskostnader	541	533	598

Från och med 1996 redovisas kostnader för depå- och konto-
avgifter avseende valutareservens förvaltning under ränte-
kostnader utländska rörelsen.

*Not 28**Övriga intäkter*

Under posten redovisas intäkter som ej kan hänföras till Riksbankens löpande verksamhet eller förvaltning. De större intäktsbeloppen utgörs av vinster vid avyttring av inventarier.

*Not 29**Övriga kostnader*

Under posten redovisas kostnader som ej kan hänföras till Riksbankens löpande verksamhet eller förvaltning. De större kostnadsbeloppen utgörs av förluster vid avyttring av inventarier och inlösen av ogiltiga sedlar.

*Not 30**Bokslutsdisposition*

Avsättning till respektive upplösning av resultatutjämningsfond sker enligt de riktlinjer som fastställts för disposition av Riksbankens resultat.

*Not 31**Poster som redovisas inom linjen*

I balansräkningen har inte upptagits följande poster:

Mkr	1996	1995
Lån till riksbankspersonalens semesterförening	3	3
Riksbankens mynt- och medaljsamling	—	—

Valutakontrakt vid årsskiftet

Vid årsskiftet var termispositionen negativ och uppgick till 42 799 mkr (107 000 mkr). En marknadsvärdering av vid årsskiftet utestående valutakontrakt visar ett uppskrivningsbehov av skulden i terminspositionen på 692 mkr (– 8 056 mkr). Detta belopp redovisas som en negativ intäkt under "Omräkning av valutakurser i resultaträkningen".

Valutor sålda på termin publiceras dels i Riksbankens kvartalstidsskrift, dels samtidigt med valutaflödet per den sista bankdagen varje månad med tre månaders eftersläpning.

Utestående ränteterminer med positivt värde uppgick nominellt till 1 137 mkr med ett marknadsvärde per årsskiftet på 1 145 mkr. Ränteterminer med ett negativt värde uppgick nominellt till – 5 054 mkr med ett marknadsvärde per årsskiftet på – 5 014 mkr.

Kreditfaciliteter

Avtal om kortfristigt ömsesidigt valutastöd med Federal Reserve Bank of New York uppgående till 300 miljoner USD; med de nordiska centralbankerna uppgående till 2 000 miljoner ECU. Vid lämnande av kredit 1 000 miljoner ECU per centralbank. För Sedlabanki Islands utgör motsvarande belopp 200 miljoner ECU respektive 100 miljoner ECU.

Avtal om kortfristigt ömsesidigt valutastöd med två utländska centralbanker.

Avtal under GAB – General Arrangement to Borrow avseende lånefacilitet till Internationella valutafonden uppgående till 382 miljoner SDR.

Standby kredit hos utländsk bank.

Ansvarsförbindelser

Riksbanken har åtagit sig att årligen ställa medel till förfogande för att utdela ett pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne.

Riksbankens förvaltning

Förvaltningsintäkter

Förvaltningsintäkterna redovisas nedan för 1995 och 1996 uppdelade på sex huvudområden. I tabellen redovisas även budget för 1996. Förvaltningsintäkterna uppgick 1996 till 145 mkr (144 mkr).

Huvudintäktsslag, mkr	Utfall 1996	Budget 1996	Utfall 1995
Affärsverksamhet, premieobligationer m.m.	11	12	13
Affärsverksamhet, sedlar och mynt	89	89	92
Clearing/interbank	9	9	6
Hyror m.m.	10	8	6
Aktieutdelning	22	25	25
Övrigt	4	1	2
Summa förvaltningsintäkter	145	144	144

Affärsverksamheten med premieobligationer m.m.

Riksbanken medverkar vid försäljning av premieobligation-

er, vid inlösen av tidigare premielån, avstämpling av vinster m.m. Under året har Riksbanken också deltagit i emissionerna av de nya kontobaserade premieobligationerna. Intäkterna under året uppgick till 11 mkr (13 mkr). Riksbanken har under 1996 upphört med försäljningen av riksgäldskonton.

1996/97:RB1

Affärsverksamheten med sedlar och mynt

Intäkter från utförda tjänster till post, banker och andra kunder uppgick till 89 mkr (92 mkr). Under 1996 har nya principer och en ny prislista börjat användas.

Clearing/interbank

Intäkterna avser främst avgifter från banker m.fl. för deltagande i Riksbankens system för clearing och interbankbetalningar, Rix-systemet. Intäkterna uppgick till 9 mkr (6 mkr).

Hyror m.m.

I flera av Riksbankens kontor hyrs delar av lokalerna ut till externa hyresgäster. Hyresintäkterna uppgick 1996 till 10 mkr (6 mkr). En större andel av Riksbankens fastigheter har hyrts ut under 1996.

Aktieutdelning

Utdelningen på Riksbankens aktieinnehav i BIS uppgick 1996 till 18 mkr (21 mkr) och i Tumba Bruk AB till 4 mkr (4 mkr).

Övriga förvaltningsintäkter

Övriga förvaltningsintäkter uppgick till 4 mkr (2 mkr). De ökade intäkterna avser bl.a. ökade leasingintäkter och intäkter från skrotförsäljning av mynt.

Förvaltningskostnader

Förvaltningskostnaderna redovisas nedan för 1995 och 1996 uppdelade på tre huvudområden. Här redovisas även budget för 1996. Under året har fullmäktige fattat kompletterande beslut om bl.a. ytterligare investeringar på 45 mkr. I redovisningen av kostnadsbudgeten för 1996 inkluderas dessa medel.

Förvaltningskostnaderna uppgick 1996 till 541 mkr (533 mkr), vilket motsvarar 93 procent av budget.

Huvudkostnadsslag, mkr	Utfall 1996	Budget 1996	Utfall 1995
Driftkostnader			
Personal	274	277	255
Information, representation	9	8	5
Transport, resor	16	14	14
Konsulter, övriga tjänster	8	11	18
Maskiner, inventarier	5	6	5
Kontorskostnader	15	16	13
Fastighetsdrift	23	23	22
ADB-drift	26	28	24
Ekonomipris m.m.	15	15	22
Summa driftkostnader	391	398	378
Sedlar och mynt	89	90	94

Avskrivningar	61	59	61
Summa förvaltningskostnader	541	547	533

Driftkostnader

Personal

Personalkostnaderna för 1996 uppgick till 274 mkr (255 mkr)¹. Personalkostnaderna har blivit 2 mkr lägre än budgeterat främst beroende på att ett stort antal vakanser inte återbesatts under året. För 1996 uppgick antalet budgeterade årsarbetskrafter till 741. Den faktiska bemanningen under året har dock endast motsvarat ca 723 årsarbetskrafter.

Information, representation

I informationskostnaden ingår kostnader för Riksbankens löpande publikationer (förvaltningsberättelse, årsbok, kvartalstidskrift, inflationsrapport m.fl.), särskilda informationsprojekt (EMU-broschyr), personaltidningen Bancoposten m.m. Under 1996 uppgick kostnaderna till 9 mkr (5 mkr).

Resor, transport

Kostnader för resor och transporter uppgick 1996 till 16 mkr (14 mkr), varav 9 mkr avser utrikes resor, 5 mkr inrikes resor och resterande övriga transportkostnader.

Driftkostnaderna för konsulter och övriga tjänster uppgick 1996 till 8 mkr (18 mkr)². I detta kostnadsslag inkluderas även kostnaderna för betalningstjänster, dvs. kommunikationskostnader samt kostnader för portföljförvaltning, vilka 1996 uppgick till 1 mkr (11 mkr)³.

Maskiner och inventarier

Kostnaderna för reparationer och mindre anskaffningar av maskiner och inventarier uppgick till 5 mkr (5 mkr).

Kontorskostnader

Kostnader för kontorsmaterial, telefon, telex, porto m.m. uppgick till 15 mkr (13 mkr).

Fastighetsdrift

Här återfinns kostnader för drift och underhåll av byggnader och installationer i säkerhetsanläggningar. Kostnaderna uppgick till 23 mkr (22 mkr).

ADB-drift

Kostnader för programvara, kommunikation, förbrukningsmaterial, externa tjänster m.m. har under året uppgått till 26 mkr (24 mkr).

Ekonomipris m.m.

Totalt uppgick dessa kostnader till 15 mkr (22 mkr). Nobelstiftelsens ekonomipris medför en förvaltningskostnad på 12 mkr.

Sedlar och mynt

Totalkostnaden 1996 för sedlar och mynt uppgick till 89 mkr (94 mkr), varav 70 mkr avser sedlar, 7 mkr bruksmynt och 12 mkr kostnader för minnesmynt.

Avskrivningar

De totala avskrivningarna för 1996 uppgick till 61 mkr (61 mkr)⁴.

Förslag till disposition av Riksbankens resultat för år 1996

Riktlinjer för disposition av Riksbankens resultat

Fullmäktige i Riksbanken fastställde i 1988 års förvaltningsberättelse riktlinjer för Riksbankens bokslutsdispositioner och inleverans till statsverket.

Riksbankens tillgångar och skulder värderas till marknadsvärde, vilket medför att resultatet för ett visst år kan påverkas kraftigt av stora ränte- och valutakursförändringar. För att uppnå stabilitet i inleveransen till statsverket ska 80 procent av det genomsnittliga resultatet före bokslutsdispositioner under den senaste femårsperioden ligga till grund för beräkningen av inleveransen till statsverket. Beloppet avrundas till

närmaste 100-tal miljoner kronor. Till dispositionsfonden ska årligen avsättas 10 procent av samma underlag under förutsättning att innevarande års vinst före bokslutsdispositioner är minst lika stor som ovan framräknade avsättning. Återstoden av årets resultat efter dessa åtgärder avsättes till eller överförs från en resultatutjämningsfond.

Den resultatpåverkan som uppkommer vid en eventuell uppskrivning/nedskrivning av kronans värde eller av valutakurseffekter som en följd av en växelkursregim med flytande krona ska inte påverka det årsgenomsnitt som läggs till grund för inleveransen till statsverket. Årets resultat justeras därför för valutakurseffekten. Detta justeringsbelopp överförs till eller ifrån dispositionsfonden.

Till statsverket ska, förutom den del av Riksbankens resultat som redovisats ovan, även inlevereras en avkastning på s.k. särskilda räkningar i Riksbanken. På dessa medel erhåller statsverket från och med 1988 ränta motsvarande räntan på sexmånaders statsskuldväxlar. Denna ränta redovisas som en räntekostnad i Riksbankens resultaträkning och beloppet ingår bland övriga inhemska skulder i balansräkningen. Under januari månad efter bokslutsåret överförs denna ränta till statsverket. Statsverkets avkastning minskar årligen i och med att inga nya insättningar görs på dessa räkningar.

Förslag beträffande Riksbankens resultat år 1996

Enligt ovan redovisade riktlinjer för dispositionen av Riksbankens resultat ska det årsgenomsnitt som läggs till grund för inleveransen till staten inte påverkas av en eventuell upp- och nedskrivning av kronans värde eller av valutakurseffekter som en följd av en växelkursregim med flytande krona. Avsikten härmed är inte att ta i anspråk ett resultat som påverkats genom större valutakursomvärderingar av tillgångar och skulder.

Riksbankens resultat 1996 före bokslutsdispositioner och exklusive valutakurseffekt uppgår till 13 689 miljoner kronor. Detta resultat läggs till grund för beräkningen av inleveransen till statsverket.

	Resultat Inleverans till staten bokslutsdisposition	före av
Riksbankens resultat		
1992	3 418 mkr 7 300 mkr	
1993	22 713 mkr ¹ 9 500 mkr	
1994	– 12 449 mkr ¹ 6 200 mkr	
1995	23 379 mkr ¹ 8 100 mkr	
1996	13 689 mkr ¹ 8 100 mkr ²	

¹ Justerat för årets valutakurseffekt.

² Förslag.

För perioden 1992–1996 är det genomsnittliga resultatet före bokslutsdispositioner 10 150 mkr och 80 procent av detta, avrundat till närmaste hundratal miljoner kronor, är 8 100 mkr. Förslaget är att detta belopp ska inlevereras till staten. Av samma femårsgenomsnitt ska enligt riktlinjerna 10 procent, dvs. 1 015 mkr avsättas till dispositionsfonden.

Den för 1996 positiva valutakurseffekten på 4 941 mkr överförs också till dispositionsfonden. Detta innebär alltså att den totala överföringen till dispositionsfonden blir 5 956 mkr. Resterande del, 4 574 mkr, av årets resultat före bokslutsdispositioner föreslås avsättas till resultatutjämningsfonden.

Utöver den föreslagna inleveransen på 8 100 mkr erhåller staten ränta på s.k. särskilda räkningar i Riksbanken (medel på Investeringskonton m.m.). Denna uppgår för 1996 till 23 mkr (1995 69 mkr) och har inbetalts till statskassan under januari 1997.

Om Riksbankens förslag till inleverans av årets resultat bifalls kommer således totalt 8 123 mkr att överföras till statsverket.

1996/97:RB1

¹ Om avslutmässig redovisning hade tillämpats skulle detta ha medfört en resultateffekt motsvarande ca -47 mkr i räntetäkterna.

² På grund av ändrade redovisningsprinciper för utlånings- och inlåningsrepor har siffrorna i balansräkningen för 1994 justerats.

³ På grund av ändrade redovisningsprinciper för utlånings- och inlåningsrepor har siffrorna i balansräkningen för 1994 justerats.

⁴ På grund av ändrade redovisningsprinciper för utlånings- och inlåningsrepor har siffrorna i resultaträkningen för 1994 justerats.

⁵ Avskrivningstid 50 år på byggnader, 10–15 år på övriga fastighetsanläggningar.

⁶ Försiktig marknadsvärdering 1989 som kompletteras med en översiktlig bedömning av förändringen i prisnivån under respektive år på motsvarande objekt ger marknadsvärdet 981 mkr (1 035 mkr).

⁷ Avskrivningstid 3-7 år.

¹ Härtill kommer personalkostnader som har inräknats i anskaffningsvärdet för tillgångsförda ADB-investeringar. De totala utgifterna för personal uppgick till 279 mkr under 1996.

² Härtill kommer konsultarvoden som har inräknats i anskaffningsvärdet för tillgångsförda fastighets- och ADB-investeringar. De totala utgifterna för konsulter och övriga tjänster uppgick till 28 mkr under 1996.

³ Under 1996 har kostnaderna för betalningstjänster i huvudsak inkluderats i räntekostnader utländska rörelsen (se not 21).

⁴ Utgifterna för under 1996 gjorda investeringar uppgick till 118 mkr exklusive personalutgifter i samband med ADB-investeringar.

Penning- och valutapolitiskt kalendarium 1996

2 januari

Riksbanken fastställer *referensräntan diskontot* till 6,0 procent med verkan fr.o.m. den 3 januari 1996.

9 januari

Riksbankschefen beslutar sänka den *fasta reporäntan* från 8,91 procent till 8,66 procent att gälla fr.o.m. den 10 januari 1996.

30 januari

Riksbankschefen beslutar sänka den *fasta reporäntan* från 8,66 procent till 8,45 procent att gälla fr.o.m. den 31 januari 1996.

13 februari

Riksbankschefen beslutar sänka den *fasta reporäntan* från 8,45 procent till 8,30 procent att gälla fr.o.m. den 14 februari 1996.

Riksbanken beslutar sänka *in- och utlåningsräntan* med 0,5 procentenheter vardera. Inlåningsräntan sätts till 7,50 procent och utlåningsräntan sätts till 9,00 procent. Beslutet träder i kraft den 28 februari 1996. Samtidigt sänks den *fasta reporäntan* från 8,30 procent till 8,05 procent att gälla fr.o.m. den 28 februari 1996.

5 mars

Riksbankschefen beslutar sänka den *fasta reporäntan* från 8,05 procent till 7,85 procent att gälla fr.o.m. den 6 mars 1996.

19 mars

Riksbankschefen beslutar sänka den *fasta reporäntan* från 7,85 procent till 7,60 procent att gälla fr.o.m. den 20 mars 1996.

21 mars

Riksbanken beslutar sänka *in- och utlåningsräntan* med 0,75 procentenheter vardera. Inlåningsräntan sätts till 6,75 procent och utlåningsräntan till 8,25 procent. Beslutet träder i kraft den 27 mars 1996.

26 mars

Riksbankschefen beslutar sänka den *fasta reporäntan* från 7,60 procent till 7,40 procent att gälla fr.o.m. den 27 mars

1996.

1996/97:RB1
Bilaga 1

1 april

Riksbankschefen fastställer *referensräntan diskontot* till 5,5 procent med verkan fr.o.m. den 2 april 1996.

9 april

Riksbankschefen beslutar sänka den *fasta reporäntan* från 7,40 procent till 7,15 procent att gälla fr.o.m. den 10 april 1996.

23 april

Riksbankschefen beslutar sänka den *fasta reporäntan* från 7,15 procent till 6,90 procent att gälla fr.o.m. den 24 april 1996.

25 april

Riksbanken beslutar sänka *in- och utlåningsräntan* med 0,75 procentenheter vardera. Inlåningsräntan sätts till 6,00 procent och utlåningsräntan till 7,50 procent. Beslutet träder i kraft den 2 maj 1996.

7 maj

Riksbankschefen beslutar sänka den *fasta reporäntan* från 6,90 procent till 6,70 procent att gälla fr.o.m. den 8 maj 1996.

20 maj

Riksbankschefen beslutar sänka den *fasta reporäntan* från 6,70 procent till 6,50 procent att gälla fr.o.m. den 21 maj 1996.

4 juni

Riksbankschefen beslutar sänka den *fasta reporäntan* från 6,50 procent till 6,30 procent att gälla fr.o.m. den 5 juni 1996.

18 juni

Riksbankschefen beslutar sänka den *fasta reporäntan* från 6,30 procent till 6,10 procent att gälla fr.o.m. den 19 juni 1996.

20 juni

Riksbanken beslutar sänka *in- och utlåningsräntan* med 0,75 procentenheter vardera. Inlåningsräntan sätts till 5,25 procent och utlåningsräntan till 6,75 procent. Beslutet träder i kraft den 26 juni 1996.

1 juli

Riksbankschefen fastställer *referensräntan diskontot* till 4,5 procent med verkan fr.o.m. den 2 juli 1996.

2 juli

1996/97:RB1
Bilaga 1

Riksbankschefen beslutar sänka den *fasta reporäntan* från 6,10 procent till 5,90 procent att gälla fr.o.m. den 3 juli 1996.

16 juli

Riksbankschefen beslutar sänka den *fasta reporäntan* från 5,90 procent till 5,70 procent att gälla fr.o.m. den 17 juli 1996.

30 juli

Riksbankschefen beslutar sänka den *fasta reporäntan* från 5,70 procent till 5,55 procent att gälla fr.o.m. den 31 juli 1996.

13 augusti

Riksbankschefen beslutar sänka den *fasta reporäntan* från 5,55 procent till 5,40 procent att gälla fr.o.m. den 14 augusti 1996.

15 augusti

Riksbanken beslutar sänka *in- och utlåningsräntan* med 0,5 procentenheter vardera. Inlåningsräntan sätts till 4,75 procent och utlåningsräntan till 6,25 procent. Beslutet träder i kraft den 21 augusti 1996.

27 augusti

Riksbankschefen beslutar sänka den *fasta reporäntan* från 5,40 procent till 5,25 procent att gälla fr.o.m. den 28 augusti 1996.

10 september

Riksbankschefen beslutar sänka den *fasta reporäntan* från 5,25 procent till 5,15 procent att gälla fr.o.m. den 11 september 1996.

24 september

Riksbankschefen beslutar sänka den *fasta reporäntan* från 5,15 procent till 5,05 procent att gälla fr.o.m. den 25 september 1996.

1 oktober

Riksbankschefen fastställer *referensräntan diskontot* till 3,5 procent med verkan fr.o.m. den 2 oktober 1996.

8 oktober

Riksbankschefen beslutar sänka den *fasta reporäntan* från 5,05 procent till 4,95 procent att gälla fr.o.m. den 9 oktober 1996.

22 oktober

Riksbankschefen beslutar sänka den *fasta reporäntan* från

4,95 procent till 4,85 procent att gälla fr.o.m. den 23 oktober 1996.

1996/97:RB1
Bilaga 1

24 oktober

Riksbanken beslutar sänka *in- och utlåningsräntan* med 0,5 procentenheter vardera. Inlåningsräntan sätts till 4,25 procent och utlåningsräntan till 5,75 procent. Beslutet träder i kraft den 30 oktober 1996. Samtidigt sänks den *fasta reporäntan* från 4,85 procent till 4,60 procent att gälla fr.o.m. den 30 oktober 1996. Samma reporänta kommer därefter att tillämpas vid de tre följande repotillfällena, dvs. den 5, 12 och 19 november 1996.

26 november

Riksbankschefen beslutar sänka den *fasta reporäntan* från 4,60 procent till 4,35 procent att gälla fr.o.m. den 27 november 1996.

5 december

Riksbanken beslutar sänka *in- och utlåningsräntan* med 0,5 procentenheter vardera. Inlåningsräntan sätts till 3,75 procent och utlåningsräntan till 5,25 procent. Beslutet träder i kraft den 11 december 1996.

17 december

Riksbankschefen beslutar sänka den *fasta reporäntan* från 4,35 procent till 4,10 procent att gälla fr.o.m. den 18 december 1996. Då såväl jul- som nyårsafton sammanfaller med Riksbankens ordinarie repotillfällen kommer den annonserade repän att löpa i tre veckor, dvs. från den 18 december 1996 till den 8 januari 1997.

Riksbankens pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne

I samband med Riksbankens 300-årsjubileum instiftade banken 1968 ett pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne. Priset utdelas årligen till den eller de personer som inom ekonomisk vetenskap utfört ett arbete av den framstående betydelse som avses i Alfred Nobels den 27 november 1895 upprättade testamente. Priset utdelas av Kungliga Vetenskapsakademien enligt de grunder som gäller för utdelandet av de genom testamentet instiftade Nobelprisen och prisbeloppet överensstämmer med det för dessa pris fastställda beloppet.

Riksbankens pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne utdelades 1996 till professor James A. Mirrlees, University of Cambridge, Storbritannien och professor William Vickrey, Columbia University, New York, USA för fundamentala bidrag till den ekonomiska teorin för incitament vid asymmetrisk information.

Ett av de viktigaste och mest livaktiga områden inom ekonomisk forskning under senare år berör situationer där beslutsfattare har olika information. Sådana informationsasymmetrier uppträder i många olika sammanhang.

Konsekvenserna av ofullständig och asymmetriskt fördelad information är fundamentala för hur marknader fungerar, eftersom en informationsfördel ofta kan utnyttjas strategiskt. Forskning inom informationsekonomin har därför speciellt analyserat hur kontrakt och institutioner kan utformas för att hantera olika incitaments- och styrproblem. Härigenom har man fått en bättre förståelse av försäkringsmarknader, kreditmarknader, auktionsformer, företagens inre organisation, löneformer, skattesystem, socialförsäkringar, konkurrensfrågor, politiska institutioner m.m.

Årets pristagare har kommit att lägga en grund för analys inom dessa, till synes vitt skilda, områden genom att analy-

sera olika frågor där informationsasymmetrier spelar en viktig roll. En central del av William Vickreys forskning har rört egenskaper hos olika typer av auktioner, och hur dessa bäst kan utformas för att bidra till ekonomisk effektivitet. Hans insatser lade grunden till ett synnerligen livaktigt forskningsområde, som på senare år också fått stor praktisk betydelse bl.a. för utformningen av auktioner på statspapper och sändningstillstånd i etern. Han formulerade också, i slutet av 1940-talet, en modell för hur inkomstbeskattningen kan utformas för att uppnå balans mellan effektivitet och jämlikhet. Denna modell blev åter aktuell ett kvarts sekel senare när James Mirrlees gav en mer fullständig lösning av problemen kring dessa s.k. optimala inkomstskatter. Mirrlees fann snart att hans metod även kunde användas för att lösa många andra liknande problem. Metoden har kommit att spela en fundamental roll för den moderna analysen av komplicerade informations- och incitamentsproblem. Särskilt betydelsefullt har Mirrlees angreppssätt blivit för situationer när det inte går att observera en annans aktörs åtgärder (s.k. moral hazard).

Priset har utdelats varje år från och med 1969 enligt följande:

- 1969 R. Frisch och J. Tinbergen
- 1970 P. Samuelson
- 1971 S. Kuznets
- 1972 J.R. Hicks och K.J. Arrow
- 1973 W. Leontief
- 1974 G. Myrdal och F.A. von Hayek
- 1975 L. Kantorovich och T.C. Koopmans
- 1976 M. Friedman
- 1977 B. Ohlin och J. Meade
- 1978 H.A. Simon
- 1979 T.W. Schultz och A. Lewis
- 1980 L.R. Klein
- 1981 J. Tobin
- 1982 G. Stigler

1983 G. Debreu

1984 R. Stone

1985 F. Modigliani

1986 J.M. Buchanan

1987 R.M. Solow

1988 M. Allais

1989 R. Haavelmo

1990 H. Markowitz, M. Miller och W. Sharpe

1991 R. Coase

1992 G.S. Becker

1993 R.W. Fogel och D.C. North

1994 J.C. Harsanyi, J.F. Nash och R. Selten

1995 R.E. Lucas, Jr.

1996 J.A. Mirrlees och W. Vickrey

Bilaga 3

1996/97:RB1

Bilaga 2

Sveriges riksbank – organisationsplan

Januari 1997